

SERVICE PUBLIC FEDERAL AFFAIRES ÉTRANGERES, COMMERCE EXTERIEUR ET COOPERATION
AU DEVELOPPEMENT

DGCD

DIRECTION GENERALE DE LA COOPERATION AU DEVELOPPEMENT

FEDERALE OVERHEIDSDIENST BUITENLANDSE ZAKEN, BUITENLANDSE HANDEL EN
ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

DGOS

DIRECTIE-GENERAAL ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Strategienota OEGANDA

Kampala, December 2002

De Directie-generaal Ontwikkelingssamenwerking (DGOS) is de Belgische overheidsinstantie die instaat voor ontwikkelingssamenwerking.

Voor elk van de 25 partnerlanden van de Belgische bilaterale internationale samenwerking wordt een dergelijke Strategienota voorbereid. Daarin wordt vastgelegd hoe de Belgische overheid van plan is het partnerland te helpen om zijn ontwikkelingsdoelstellingen op de middellange termijn te realiseren.

Die Strategienota vormt de basis voor de uitwerking van het Indicatieve Samenwerkingsprogramma (ISP) dat ter goedkeuring wordt voorgelegd tijdens de bilaterale commissie tussen België en zijn partner.

De voorbereiding van zo'n Strategienota omhelst het raadplegen van overheden, ondernemingen, het maatschappelijke middenveld en andere instanties, zowel in het partnerland als in België.

Inhoudstafel

<i>Acroniemen</i>	<i>iv</i>
VOORWOORD	I
<i>Inleiding</i>	1
<i>Samenvatting</i>	5
1. Overzicht land	6
1.1 Profiel van het land	6
1.2 Historisch overzicht	6
1.3 Politieke context	6
1.4 Internationaal beleid	7
1.5 Sociale en menselijke context en vooruitzichten	8
1.6 Economische en financiële context en vooruitzichten	9
1.7 Goed Bestuur	11
1.8 Belangrijkste thema's	12
2. Ontwikkelingsopties van Oeganda	16
2.1 Ontwikkelingsplannen en sectoriaal beleid	16
2.2 Proces van eigendom en coördinatie	17
2.3 Vooruitzichten	17
2.4 Algemene kritische analyse	18
2.5 Benaderingen van de donors – evaluatie – oriënteringen	19
3. Analyse van de Belgische Ontwikkelingshulp	21
3.1. Algemeen	21
3.2. Bilaterale samenwerking	21
3.3. Multilaterale samenwerking	23
3.4. Onrechtstreekse samenwerking	23
3.5. Andere	24
4. Het ontwikkelingsbeleid en de ontwikkelingsstrategie van Oeganda	26
5. Geleerde lessen	28
5.1 Vanuit het standpunt van Oeganda	28
5.2 Vanuit het standpunt van de donors	28
5.3 Vanuit het standpunt van België	29
6. Toekomstige Belgische Bilaterale Ontwikkelingsstrategie	30
6.1 Belgisch wettelijk kader	30
6.2 Bilaterale intergouvernementele samenwerking tussen Oeganda en België	31
7. Samenhang en complementariteit van de Belgische bilaterale samenwerking	38

7.1.	Ontwikkelingssamenwerking met Oeganda	38
7.2.	Donors in 1999 en later	38
7.3.	Complementariteit van de Belgische Samenwerking met de EU-strategie	38
7.4.	Complementariteit van de Belgische samenwerking met Oeganda	39
<i>Geselecteerde bibliografie</i>		40

Acroniemen

ADF	Allied Democratic Forces (“Geallieerde Democratische Krachten”)
AfDB	African Development Bank (“Afrikaanse Ontwikkelingsbank”)
AIDS	Acquired Immune Deficiency Syndrome
bn	biljoen
BFP	Budget Framework paper (“Verslag Begrotingskader”)
BOF	Belgisch Overlevingsfonds
BTC	Belgische Technische Coöperatie
CDF	Comprehensive Development Framework (“Compleet Ontwikkelingskader”)
CBO	Community Based Organization (“Op de Gemeenschap Gebaseerde Organisatie”)
DAC	Development Assistance Committee (“Ontwikkelingsbijstandscomité”)
DGOS	Directie-generaal voor Ontwikkelingssamenwerking
ESIP	Education Strategic Investment Plan (“Strategisch Investeringsplan voor Onderwijs”)
EU	Europese Unie
BJ	Boekjaar
BBP	Bruto Binnenlands Product
GoU	Regering van Oeganda
HIPC	Highly Indebted Poor Countries Initiative (“Zwaar Verschuldigde Landen Initiatief”)
HIV	Human Immuno-deficiency Virus
HSSP	Health Sector Strategic Plan 2000-2005 (“Strategisch Plan Gezondheidssector 2000-2005”)
IFAD	International Fund for Agricultural Development (“Internationaal Fonds voor Landbouwontwikkeling”)
IITA-ESARC	International Institute for Tropical Agriculture (“Internationaal Instituut voor Tropische Architectuur”)
INIBAP	International Network for the Improvement of Banana and Plantain (“Internationaal Netwerk voor de Verbetering van Bananen en Weegbree”)
ITG	Instituut voor Tropische Geneeskunde (Antwerpen)
KULeuven	Katholieke Universiteit Leuven
LGDP	Local Government Development Program (“Ontwikkelingsprogramma Plaatselijke Regering”)
LRA	Lords Resistance Army (“Weerstandsleger van de Heren”)
MAAIF	Ministry of Agriculture, Animal Industries and Fisheries (“Ministerie van Landbouw, Dierlijke Industrie en Visserij”)
MoH	Ministry of Health (“Ministerie van Gezondheid”)
MoFPED	Ministry of Finance, Planning and Economic Development (“Ministerie van Financiën, Planning en Economische Ontwikkeling”)
MoLG	Ministry of Local Government (“Ministerie van Plaatselijk Bestuur”)
MoU	Memorandum of Understanding (“Begripsmemorandum”)
MTCS	Medium term Competitive Strategy for the Private Sector (“Competitieve Strategie voor de Privé-sector over de Middellange Termijn”)
MTEF	Medium Term Expenditure Framework (“Kader Uitgaven over de Middellange Termijn”)
MWLE	Ministry of Water, Lands and Environment (“Ministerie van Water, Land en Milieu”)
NARO	National Agricultural Research Organization (“Nationale Onderzoeksorganisatie voor de Landbouw”)

NEMA	National Environment Management Authority (“Nationale Milieubeheersoverheid”)
NRA	National Resistance Army (“Nationaal Weerstandslager”)
NRM	National Resistance Movement (“Nationale Weerstandsbeweging”)
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
PAF	Poverty Action Fund (“Armoede Actiefonds”)
PEAP	Poverty Eradication Action Plan (“Actieplan voor de Uitroeiing van Armoede”)
PHC	Primary Health Care (“Primaire Gezondheidszorg”)
PMA	Plan for Modernization of Agriculture (“Plan voor de Modernisering van de Landbouw”)
PRSC	Poverty Reduction Strategy Credit (“Krediet Strategie voor de Armoedebestrijding”)
PRSP	Poverty Reduction Strategy Paper (“Verslag Strategie voor de Armoedebestrijding”)
SDR	Special Drawing Rights (“Speciale Trekkingsrechten”)
SPA	Strategic Partnership with Africa (“Strategische Partnership met Afrika”)
SWAp	Sector Wide Approach (“Sectorbrede Aanpak”)
ToR	Terms of Reference (“Referentietermen”)
UAC	Uganda Aids Commission (“Aidscommissie van Oeganda”)
UgShs	Uganda Shilling
UHRC	Uganda Human Rights Commission (“Mensenrechtencommissie van Oeganda”)
UPE	Universal Primary Education (“Universeel Basisonderwijs”)
UPPAP	Uganda Participatory Poverty Assessment Project (“Evaluatieproject Deelnemende Armoede van Oeganda”)
UWESO	Uganda Women’s Effort to Save the Orphans (“Initiatief van de Vrouwen van Oeganda om de Wezen te Redden”)
VVOB	Vlaamse Vereniging voor Ontwikkelingssamenwerking en Technische Bijstand
WGO	Wereldgezondheidsorganisatie
WVP	Wereldvoedselprogramma

VOORWOORD

NIEUWE PARTNERSCHAPPEN VOOR GLOBALE ARMOEDEBESTRIJDING EN DUURZAME ONTWIKKELING

De Wet van 25 mei 1999 bepaalt dat om de doelstellingen van duurzame menselijke ontwikkeling te realiseren voor elk partnerland van de Belgische directe bilaterale samenwerking een strategienota wordt opgesteld. Zulke nota's worden eveneens opgesteld voor de vijf sectoren van de Belgische bilaterale samenwerking en drie sectoroverschrijdende thema's. De nota's worden met het advies van de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling en de Commissie Vrouwen en Ontwikkeling overgemaakt aan de Kamer van volksvertegenwoordigers en aan de Senaat. De modaliteiten en procedures voor het uitwerken van deze strategienota's werden vastgelegd in het Koninklijk Besluit van 21 september 2000. Deze strategienota's worden om de vier jaar geëvalueerd en geactualiseerd.

Strategienota's en modernisering van de Belgische hulp

De internationale hulpgemeenschap staat voor een enorme uitdaging in de strijd voor armoede bestrijding en duurzame ontwikkeling. Nooit eerder heeft de wereldgemeenschap zulke duidelijk meetbare doelstellingen inzake armoedebestrijding gedefinieerd zoals deze opgesomd in de VN *Millennium 'Ontwikkelingsdoelstellingen (MOD)'* (zie bijlage), of gewezen op het belang van duurzame ontwikkeling zoals op de Wereldtop over Duurzame Ontwikkeling in Johannesburg. En nooit eerder werden de bestaande hulpsystemen zo open en kritisch bevraagd.

Ook in België werden en worden vragen gesteld bij de doeltreffendheid van de officiële ontwikkelingshulp. Zo organiseerde een parlementaire opvolgingscommissie in 1996 en 1997 de meest grondige en publieke doorlichting van de Belgische hulp uit haar vier decennia oude geschiedenis. Onder meer voor het onderdeel van de bilaterale samenwerking – de hulp tussen België en de partnerstaat – stelde de opvolgingscommissie disfuncties vast. De combinatie van beperkte middelen, geografische en sectorale versnippering, onaangepaste hulpinstrumenten, en een te grote invloed van politieke en/of commerciële belangen verminderden de impact van de Belgische bilaterale hulp. Administratieve onbeheersbaarheid en gebrek aan transparantie waren enkele van de gehoorde klachten. Ook op het vlak van de multilaterale samenwerking stelde men versnippering en gebrek aan oriëntatie vast.

De Parlementaire Opvolgingscommissie formuleerde aanbevelingen voor de hervorming van het federale hulpsysteem waarvan de belangrijkste verankerd zijn in een kaderwet (de Wet op de Internationale Samenwerking van 25 mei 1999). Deze wet bepaalt enerzijds de algemene doestellingen van de Belgische samenwerking, meer bepaald de 'duurzame menselijke ontwikkeling te realiseren door middel van armoedebestrijding'. Anderzijds legt de wet eveneens vast dat geografische en sectorale concentratie, alsook de transparante programmering en strategische inzet van mensen en middelen, integraal deel uitmaken van de modernisering van de Belgische hulp.

Bij het streven naar meer impact door concentratie, transparantie en open dialoog kunnen strategienota's een belangrijke rol spelen. Ze moeten bijdragen tot meer doorzichtigheid

bij het bepalen van de prioriteiten, tot een grotere samenhang en een betere afstemming bij het programmeren van de hulp op gedeelde doelstellingen. Zo wordt de geografische versnippering en de administratieve onbeheersbaarheid tegengegaan door een vermindering van het aantal partnerlanden (nu tot 25). Het aantal multilaterale partners werd teruggebracht tot 22, en een aparte strategienota werd opgesteld die de strategieën verduidelijkt van de Belgische samenwerking met deze organisaties. Ook concentreert de overheid de inspanningen in vijf mensgerichte sectoren: basisgezondheidszorg; onderwijs/vorming, landbouw/voedselzekerheid, basisinfrastructuur en maatschappijbouw/conflictpreventie.

De strategienota's komen tot stand in een ruimere dialoog en moeten op een geïntegreerde en samenhangende wijze antwoorden bieden op de meerdimensionale armoedeproblemen. De Wet op de Internationale Samenwerking maakt onderscheid tussen de Belgische strategieën voor haar partnerschap met partnerlanden – de landenstrategienota's – en de sectorstrategienota's. Verder zijn er eveneens drie transversale of horizontale thema's waarvoor eveneens strategienota's worden opgesteld: het streven naar meer gelijkheid tussen vrouwen en mannen, de zorg om de draagkracht van het milieu, en de ontwikkelingsdimensie van de sociale economie.

Kwaliteitsvolle partnerschappen

In mijn beleidsnota “Kwaliteit in de Solidariteit” bevestigde ik het belang van deze hervormingen, en kaderde ze in het bredere streven naar verbeterde en verruimde partnerschappen voor duurzame ontwikkeling. Een verbeterd partnerschap veronderstelt een grotere toe-eigening door het partnerland van de processen en de programma's ter bestrijding van armoede; ook wel het principe van het lokaal meesterschap (*ownership*) genoemd. Het is in de eerste plaats aan de ontwikkelingslanden om de leiding te nemen in het ontwikkelingsproces. Donoren moeten hun strategieën zo opstellen en uitwerken dat de capaciteit van de partner maximaal wordt versterkt om eigen doeltreffende armoedestrategieën op te stellen en uit te voeren. Dit impliceert de verankering van acties binnen de instellingen van het partnerland: zowel staats- als niet-staatsactoren, op het centraal of op het lokaal niveau. Die toe-eigening is een wezenlijke factor voor duurzaamheid en is medebepalend voor de impact van de hulp.

Er is ook nood aan een verruimd partnerschap, aan een grotere betrokkenheid in Noord en Zuid. Dat houdt enerzijds in dat een ruimere politieke en maatschappelijke dialoog moet gevoerd worden over de strategienota's in eigen land. Niet-gouvernementele organisaties, gespecialiseerde instellingen en experts, de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling, de Commissie Vrouwen en Ontwikkeling en uiteindelijk ook het parlement worden betrokken bij dit overleg. Anderzijds is er in de partnerlanden zélf nood aan een bredere betrokkenheid van de actoren bij het beleid en bij het bepalen van de agenda voor armoedebestrijding. De aandacht voor de plaats en het belang van het maatschappelijk middenveld in de strijd tegen armoede in de ontwikkelingslanden is toegenomen. Dat komt onder meer tot uiting in het programma van schuldkwijtschelding (*High Indebted Poverty Countries - HIPC*) van de Internationale Financiële Instellingen. Landen die in aanmerking willen komen voor zulke schuldkwijtschelding moeten aangeven op welke wijze een ruimere maatschappelijke dialoog is georganiseerd bij het opstellen van de zgn. “*Poverty Reduction Strategy Papers – PRSP*”. Té veel echter wordt enkel lippen dienst bewezen aan deze aanpak. Ook leert de praktijk dat het verbreden van zulk maatschappelijk draagvlak bij het uitwerken van strategieën voor armoedebestrijding en duurzame ontwikkeling een moeizaam en langzaam proces is. Enkele oriënterende vragen daarbij zijn: Is er ruimte voor het maatschappelijk middenveld, de privé-sector, het

parlement, de lokale gemeenschappen, vakbonden,..om zich uit te spreken over beleidsvragen? Hoe is het gesteld met de burgerlijke en politieke vrijheden, of met sociale en culturele rechten? Wat zijn de tendensen, in welke richting evolueert het land op al deze thema's? En hoe 'eigen' zijn al die processen – zijn het niet eerder opgelegde kopieën van Westerse modellen?

Landenstrategienota's bevatten landenspecifieke informatie die een programmering van de hulp (volume, instrumenten en programma's) kunnen onderbouwen. Het heeft immers geen zin om universele modellen op te leggen. De aanpak van donoren moet de plaatselijke en nationale context respecteren. Dat wil niet zeggen dat er kritiekloos moet worden overgenomen wat partnerlanden voorstellen. Verschillende dimensies die een impact hebben op armoede en duurzame ontwikkeling moeten grondig worden gewogen: de oriëntaties van het beleid, de kwaliteit van de instellingen, de toegang van burgers tot basisdiensten, de betrokkenheid van maatschappelijke doelgroepen bij armoedebestrijding, de situatie van de individuele, politieke, sociale en culturele mensenrechten, van de positie en rol van de vrouw, de inbedding in de internationale economie, enzomeer. (Strategienota's moeten ook aangeven hoe donoren tewerk gaan, over welke troeven ze beschikken en moeten een langer termijnperspectief weerspiegelen.) Eén prioriteit is de betere integratie van het milieu en de principes van duurzame ontwikkeling in de armoedestrategieën en de andere nationale planningsprocessen. Het is immers één van de doelstellingen van de Internationale Gemeenschap om nationale strategieën voor duurzame ontwikkeling te bevorderen tegen het jaar 2005.

Landenstrategieën houden rekening met deze factoren. Deze aanpak gaat evenwel de analysecapaciteit van individuele donoren ver te boven. Bovendien vereist een geïntegreerde en duurzame aanpak, coherentie, samenspraak en samenwerking tussen donoren en multilaterale organisaties, alsook gespecialiseerde niet-gouvernementele organisaties. Dit moet bijdragen tot het bundelen van hulpmiddelen, het verdelen van taken, het collectief inschatten van risico's aan bepaalde hulpvormen, het harmoniseren van procedures en het reduceren van transactiekosten.

Het voorbeeld van de begrotingshulp verduidelijkt het belang van deze collectieve inspanningen en analyse. Begrotingshulp is de financiële steun aan de begroting van partnerlanden ter ondersteuning van armoedebestrijding en het hervormen van instellingen. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de financiële beheers- en verantwoordingsystemen (*accountability*) van de openbare instanties van het partnerland. Begrotingshulp biedt allerlei potentiële voordelen ten opzichte van projecthulp, maar veronderstelt wel een beter inzicht in zowel beleid (begrotingsopmaak en prioriteitszetting), het financieel en macro-economisch beheer van de overheid, en de risico's alsook de potentie voor het verbeteren van de overheidsinstellingen.

Niet in alle Belgische partnerlanden kunnen de landenstrategieën evenwel op dezelfde wijze worden toegespitst op armoedebestrijding en duurzame ontwikkeling. Alhoewel er een dialectische verhouding is tussen armoede en vrede, impliceert het doorbreken van die cirkel een basis van vrede, een engagement van de overheid en een minimum aan institutionele onderbouw. Een zestal partnerlanden van België worden gerekend tot de zgn. 'fragiele staten'. Ze verkeren in een gewelddadig intern conflict, of zijn betrokken in complexe regionale oorlogvoering zoals in de Regio van de Grote Meren. Andere partnerlanden hebben net een burgeroorlog achter de rug of worden geconfronteerd met politieke instabiliteit. Landenstrategienota's geven in zulke gevallen aan hoe de

programmering van de hulp en de keuze van de partners aangepast dient te worden aan de dynamiek van de oplossing van het conflict.

De strategienota over vredesopbouw en conflictpreventie gaat dieper in op de problematiek van aangepaste programmering van hulp en het opbouwen van partnerschappen in onstabiele partnerlanden. Nog andere sectorale strategienota's zoals deze over de sectoren onderwijs, landbouw / voedselzekerheid, basisinfrastructuur en gezondheidszorg zetten strategische krijtlijnen uit voor programmering in deze domeinen in de partnerlanden en voor andere samenwerkingsprogramma's van DGOS. Thematische strategienota's reiken andere aspecten aan voor duurzame armoedebestrijding: de gelijkheid tussen man en vrouw, de draagkracht van het milieu, de sociale economie. Deze strategienota's dienen gelezen te worden in hun samenhang. Armoede is een meerdimensionaal probleem dat niet kan aangepakt worden met eenduidige 'sectorale' oplossingen. Duurzame ontwikkeling veronderstelt dat rekening gehouden wordt met het geheel van de sociale, culturele, politieke, economische, en ecologische dimensies.

Lessen en perspectieven

Voor het eerst in de geschiedenis van de Belgische ontwikkelingssamenwerking heeft de overheid op zo brede schaal strategieën opgesteld (33 in totaal¹). Voor het eerst ook werden deze intern én extern besproken met een veelheid van actoren. Strategienota's komen tot stand door overleg: tussen Brussel en het terrein binnen DGOS; tussen de verschillende directies-generaal van de Federale Overheidsdienst Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, met het maatschappelijk middenveld, gespecialiseerde instellingen... En ten slotte volgt eveneens de bespreking in het parlement.

Hoewel in deze fase de bespreking in het parlement nog moet aanvangen zijn er al enkele lessen te trekken uit het schrijfproces. Zo zijn vragen gesteld over het gebrek aan kruisbestuiving tussen de sectoraal/thematische strategienota's en de landennota's. Dat heeft vooral te maken met de omvang van het schrijfwerk en het overlegproces (veelheid van nota's en van actoren) en de gestelde wettelijke termijn waarbinnen de nota's – na advies van de 'Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling' en van 'de Commissie Vrouwen en Ontwikkeling' – moeten ingediend worden in het parlement. Nuttige maar moeilijk te organiseren suggesties zijn al geformuleerd over de wisselwerking en synergieën tussen de nota's onderling, over hun omvang, over de coördinatie met andere donoren en over een verdere uitbreiding van de gedachtewisseling met Gewesten en Gemeenschappen.

Ondertussen maakt ook de Europese Unie meer werk van zgn. *Country Assistance Strategies*, en verfijnen de belangrijkste donoren en multilaterale ontwikkelingsorganisaties zulke strategienota's. Niet onterecht waarschuwt het Ontwikkelingscomité van de OESO dan ook voor het gevaar van een proliferatie van schrijfprocessen: hoofddoel is het versterken van de capaciteit van de partnerlanden om nationaal gedragen - en internationaal gesteunde – strategieën voor armoedebestrijding en duurzame ontwikkeling te concipiëren en uit te voeren. Toekomstige strategienota's zullen er dus anders moeten uitzien. Bij het opstellen van de nieuwe Belgische landennota's moet immers rekening gehouden worden met deze trends om zo het partnerschap voor armoedebestrijding te versterken. Het bepalen van ontwikkelingsstrategieën is een proces. Strategieën moeten regelmatig geactualiseerd

¹ 34 indien de strategienota over de multilaterale organisaties wordt meegeteld

worden in functie van de evoluties op het terrein, maar ook van de evaluaties van de verwezenlijkingen. De modernisering van het hulpsysteem veronderstelt een systeem van resultaatopvolging en evaluatie. Dat laat toe om een institutioneel geheugen op te bouwen en om ervaringen terug te koppelen. Hoewel landennota's aanvankelijk enkel opgevat zijn als kader voor de bilaterale ontwikkelingssamenwerking, kunnen ze ook dienen voor het bevorderen van coherentie, complementariteit en samenwerking met andere kanalen en instrumenten van de Belgische ontwikkelingssamenwerking.

Het participatieve proces van de strategienota's is één onderdeel van de modernisering van de Belgische ontwikkelingssamenwerking. Over deze hervormingen stelde de Parlementaire Opvolgingscommissie al in 1997 dat deze veranderingen de nodige tijd moeten krijgen – de commissie sprak van tien jaar – om te slagen. Ondertussen voltrekt zich de integratie van DGOS in de nieuw opgerichte Federale Overheidsdienst Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, wordt het resultaatgericht administratief beheerssysteem van Copernicus geïntroduceerd, én is een debat aangezwengeld rond de ontwikkelingssamenwerking van Gewesten en Gemeenschappen in hun relatie tot de federale ontwikkelingshulp.

Ik pleit voor continuïteit in de modernisering waartoe het parlement de aanzet heeft gegeven en de federale ontwikkelingsadministratie reeds aanzienlijke inspanningen heeft geleverd, zoals deze strategienota's illustreren. Bijkomende institutionele schokken zullen – minstens tijdens de overgangperiode – de noodzakelijke modernisering en de evolutie naar grotere voorspelbaarheid en continuïteit, concentratie, verhoging van het hulpvolume en kwaliteitsverbetering van het federale hulpsysteem ter ondersteuning van globale armoedebestrijding en duurzame ontwikkeling.

Tot slot nog dit: de ingediende strategienota's zijn niet volmaakt en ongetwijfeld ongelijk van kwaliteit. Ik heb al verwezen naar enkele oorzaken en naar een perspectief op verbetering. Ik pleit ervoor om de volgende wettelijk voorgeschreven strategienota's niet 'en bloc' na vier jaar in te dienen, maar hun presentatie te spreiden: één deel binnen twee jaar, één deel na drie jaar en een deel na vier jaar. De volgende reeks strategienota's zal alleszins nog meer moeten aansluiten bij de beleidsprioriteiten inzake globale armoedebestrijding van de partners, en nog meer streven naar coördinatie met andere donorinstellingen.

E. BOUTMANS

Millenium-ontwikkelingsdoelen (MDG's)

Doelen en doelstellingen	Indicatoren voor de vooruitgangsovervolg
Doel 1. Uitbannen van extreme armoede en honger	
Doelstelling 1. Tussen 1990 en 2015 halveren van het deel van de bevolking met een inkomen van minder dan één dollar per dag	1. Het bevolkingsdeel met minder dan één dollar (PPA) per dag 2. Het cijfer dat de armoedekloof [incidentie x mate van armoede] 3. Het aandeel van de armste 20% in de nationale consumptie
Doelstelling 2. Tussen 1990 en 2015 halveren van het deel van de bevolking dat honger lijdt	4. De prevalentie van kinderen met ondergewicht (onder de vijf jaar) 5. Het bevolkingsdeel dat minder energetische waarde uit voeding krijgt dan minimaal noodzakelijk
Doel 2. Verwezenlijken van universeel basisonderwijs	
Doelstelling 3. Waarborgen dat, tegen 2015, kinderen overal ter wereld, ongeacht hun sekse, de basisschool kunnen afmaken	6. Het netto-inschrijfcijfer in het basisonderwijs 7. Het leerlingenaandeel dat begint in klas 1 en klas 5 haalt 8. Het aantal 15- tot 24-jarigen dat kan lezen en schrijven
Doel 3. Bevorderen van gelijke kansen voor mannen en vrouwen en 'empowerment' van vrouwen	
Doelstelling 4. Wegnemen van de ongelijkheid tussen man en vrouw in het basisonderwijs en het secundair onderwijs, bij voorkeur tegen 2005 en uiterlijk in 2015 op alle onderwijsniveaus	9. De verhouding tussen jongens en meisjes in het basis-, secundair en tertiair onderwijs 10. De verhouding tussen mannen en vrouwen in de leeftijd van 15-24 jaar die kunnen lezen en schrijven 11. Het deel van de vrouwen dat niet in de agrarische sector in loondienst werkt 12. Het deel van de zetels in het nationaal parlement dat in handen is van vrouwen
Doel 4. Verminderen van kindersterfte	
Doelstelling 5. Tussen 1990 en 2015 het sterftecijfer van kinderen onder de vijf jaar met twee derde terugbrengen	13. Sterftecijfer bij kinderen onder de vijf jaar 14. Sterftecijfer bij zuigelingen 15. Het gedeelte van de tegen mazelen ingeënt eenjarigen
Doel 5. Verbeteren van de gezondheid van jonge moeders	
Doelstelling 6. Tussen 1990 en 2015 het sterftecijfer onder jonge moeders met driekwart terugbrengen	16. Sterftecijfer van jonge moeders 17. Deel van de geboorten die begeleid wordt door medisch deskundig personeel
Doel 6. Bestrijding van VIH/aids, malaria en andere ziekten	
Doelstelling 7. Tegen 2015 een halt toeroepen aan en beginnen met de terugdringing van de verspreiding van HIV/aids	18. De VIH-prevalentie bij zwangere vrouwen tussen 15-24 jaar oud 19. De mate waarin voorbehoedsmiddelen worden gebruikt 20. Het aantal weeskinderen tengevolge van HIV/aids
Doelstelling 8. Tegen 2015 een halt toeroepen aan en beginnen met de terugdringing van de incidentie van malaria en andere ernstige ziekten	21. De prevalentie van malaria en sterftecijfers in verband met malaria 22. Het bevolkingsdeel in malariagebieden dat aan effectieve malariapreventie doet en zich laat behandelen 23. De prevalentie van tuberculose en sterftecijfers in verband met tuberculose 24. Het deel van TBC-gevallen dat wordt opgespoord en genezen in het kader van DOTS (Directly Observed Treatment Short Course)
Doel 7. Waarborgen van de duurzaamheid van het milieu	
Doelstelling 9. Integreren van de beginselen van duurzame ontwikkeling in het beleid en programma's van landen en terugdringen van het verlies aan milieubronnen	25. Het gedeelte van het landoppervlak dat bedekt is met bossen 26. Het landoppervlak dat beschermd wordt voor het behoud van de biodiversiteit 27. Het BNP per eenheid energiegebruik (als benadering voor energie-efficiëntie) 28. Emissies van kooldioxide (per hoofd van de bevolking) en gebruik van CFC's die ozonlaag afbreken (ODP ton) 29. Het bevolkingsdeel dat vaste brandstof gebruikt
Doelstelling 10. Tegen 2015 halveren van het deel van de bevolking zonder duurzame toegang tot veilig drinkwater	30. Het bevolkingsdeel (stedelijk en ruraal) met duurzame toegang tot verbeterde waterbronnen

<p>Doelstelling 11. Tegen 2020 een aanzienlijke verbetering hebben bereikt in de levens van ten minste 100 miljoen mensen die in sloppenwijken wonen</p>	<p>31. Het deel van de bevolking met toegang tot verbeterde riolering</p> <p>32. Het deel van de bevolking dat verzekerd is van een dak boven hun hoofd [het uitsplitsen van een aantal van bovenstaande indicatoren voor de stad en het platteland kan van belang zijn voor de monitoring van de verbetering in de levens van de bewoners van sloppenwijken]</p>
<p>Doel 8. Ontwikkelen van een mondiaal partnerschap voor ontwikkeling</p>	<p><i>Op een aantal van de hieronder genoemde indicatoren zal afzonderlijk toezicht worden gehouden wat betreft de minst ontwikkelde landen (MOL's), Afrika, ingesloten landen en kleine insulaire ontwikkelingsstaten</i></p>
<p>Doelstelling 12. Verder ontwikkelen van een open, op regels gebaseerde, niet discriminerend handelsstelsel en financieel stelsel. Omvat een verplichting tot goed bestuur, ontwikkeling, en armoedebestrijding – zowel op nationaal als internationaal niveau.</p> <p>Doelstelling 13. Tegemoetkomen aan de speciale behoeften van de minst ontwikkelde landen. Omvat : belasting- en quotavrij exporteren door de MOL's ; een uitgebreider schuldverlichtingprogramma voor arme landen met een zware schuldenlast (HIPC) en kwijtschelding van de officiële bilaterale schuld, en een gullere verlening van ODA aan landen die zich verplichten tot armoedebestrijding</p> <p>Doelstelling 14. Tegemoetkomen aan de speciale behoeften van ontwikkelingslanden die omringd zijn door land en de kleine insulaire ontwikkelingslanden (door middel van het Barbados-programma en de bepalingen van de 22° Algemene Vergadering)</p> <p>Doelstelling 15. Alomvattende aanpak van de schuldenproblematiek van ontwikkelingslanden via nationale en internationale maatregelen om de schuld op de lange termijn duurzaam te maken</p>	<p><u>Officiële ontwikkelingshulp (Official Development Aid, ODA)</u></p> <p>33. De netto-ODA als percentage van het BNI van de DAC-donors [doelstellingen van 0,7% in totaal en 0,15% voor MOL's]</p> <p>34. Het bilateraal ODA-aandeel sectoraal opgesplitst, bestemd voor fundamentele sociale voorzieningen (basisonderwijs, eerstelijnsgezondheidszorg, voeding, veilig water en riolering)</p> <p>35. Het bilateraal ODA-deel van de DAC-donoren dat is losgekoppeld</p> <p>36. Het ODA-deel (% van BNI) bestemd voor milieubescherming in kleine insulaire ontwikkelingsstaten</p> <p>37. Het ODA-deel (% van BNI) bestemd voor de vervoersector in ingesloten landen</p> <p><u>Marktoegang</u></p> <p>38. Het importaandeel van ontwikkelde landen (naar waarde en met uitzondering van wapens) afkomstig van ontwikkelingslanden</p> <p>39. De gemiddelde niveaus van douanetarieven toegepast door ontwikkelde landen op de landbouw-, textielproducten en kleding afkomstig van ontwikkelingslanden</p> <p>40. Schatting van de subsidies voor de agrarische sector in OESO-landen in % van BNI</p> <p>41. Het ODA-deel voor het opbouwen van handelscapaciteit</p> <p><u>Duurzaamheid van de schuld</u></p> <p>42. Aantal landen dat het beslissingspunt en het voltooiingspunt van het HIPC-initiatief heeft bereikt</p> <p>43. Het ODA-deel in de vorm van schuldverlichting (HIPC)</p> <p>44. De schuldendienst als percentage van de export van goederen en diensten</p>
<p>Doelstelling 16 In samenwerking met ontwikkelingslanden, strategieën op punt stellen en uitvoeren die jongeren toelaten fatsoenlijke en nuttige arbeid te vinden</p>	<p>45. Het werkloosheidscijfer van personen tussen de 15-24 jaar</p>
<p>Doelstelling 17. In samenwerking met farmaceutische bedrijven toegang verlenen tot betaalbare en essentiële geneesmiddelen in ontwikkelingslanden</p>	<p>46. Het bevolkingsdeel met duurzame toegang tot betaalbare en essentiële geneesmiddelen</p>
<p>Doelstelling 18. In samenwerking met de particuliere sector beschikbaar stellen van de voordelen van nieuwe technologieën, met name informatie- en communicatietechnologie</p>	<p>47. Het aantal telefoonlijnen en draagbare telefoons per 100 mensen</p> <p>48. Het aantal PC in gebruik en internet-gebruikers per 100 mensen</p>

Strategienota OEGANDA

Kampala, December 2002

Inleiding

In juni 2001 omschreef de Belgische regering haar beleid ten opzichte van de Grote Meren in een document met de titel “Opbouw van de Vrede in de Streek van de Grote Meren: een Belgisch Actieplan”. In dat document werden de grote lijnen uitgetekend van het “partnership voor de Vrede en de Structurele Stabiliteit” dat België met de regionale partners wil tot stand brengen. De samenwerkingsstrategie van België ten opzichte van Oeganda streeft naar de consolidatie van de vrede en de uitroeiing van de armoede, in samenhang met en aansluitend op haar interventies ten opzichte van de andere partnerlanden in de streek:

Een regionale benadering :

Het samenwerkingsbeleid van de Belgische regering ten opzichte van de verschillende landen van het Gebied van de Grote Meren past in het kader van een regionale lezing van de crisis waarmee deze regio al jarenlang kampt, rekening houdend met het grensoverschrijdende karakter van de conflicten waarmee de landen in kwestie worden geconfronteerd. De contouren van deze benadering werden omschreven in het Belgische Actieplan van juni 2001. Dit *actieplan* schetst de doelstellingen en de krachtlijnen van een versterkt beleid in het Gebied van de Grote Meren. Het wil bijdragen tot een consolidatie van de vrede, de structurele stabiliteit en de ontwikkeling van de subregio door een begeleidingsbeleid om uit de crisis te komen.

De voorgestelde acties situeren zich op drie vlakken: ontwikkelingssamenwerking, financiële samenwerking en diplomatieke actie ter ondersteuning van de twee vredesprocessen (Lusaka en Arusha). Onze samenwerkingsstrategie moet daarom rekening houden met de politieke ontwikkelingen op regionaal niveau. Aan de drie landen die in het middelpunt staan van het Belgische Actieplan (Democratische Republiek Kongo, Burundi, Rwanda), moet men ook nog eens Oeganda toevoegen, dat zowel een belangrijke partij is in de regionale crisis als één van de landen waar een groot deel van de Belgische ondersteuning naartoe gaat.

De verschillende etappes van de regionale crisis:

De structurele oorzaken van de crisis in het Gebied van de Grote Meren, één van de rijkste regio's ter wereld, zijn divers van aard en zijn diep geworteld en verstrekkend. Het gaat hierbij om sociale en etnische conflicten, het ontbreken van stevige staats- en politieke structuren, endemische armoede enz... Al deze omstandigheden hebben tot een catastrofale humanitaire en sociale situatie zonder voorgaande geleid voor de burgerbevolking, die het slachtoffer is van de verschillende gewapende conflicten.

De Rwandese volkerenmoord, de Kongolese oorlogen van 1997 en 1998 en de burgeroorlog in Burundi zijn daarvan de meest opvallende, maar daarom nog niet definitieve etappes. Deze ontwikkeling leidde tot de militaire en politieke fragmentatie en de totstandkoming van complexe en broze allianties tussen de verschillende landen in deze regio. Deze allianties stelden Rwanda, Burundi en Oeganda tegenover de Democratische Republiek Kongo, die zelf werd gesteund door Zimbabwe, Angola en Namibië. In dit strategische spel vormt de Democratische Republiek Kongo een centrale plaats als bevoorrecht slagveld. De motivaties hiervoor zijn uiteenlopend: veiligheid, strategie, economische belangen enz... Door hun begeleiding en ondersteuning van de Kongolese rebellen hebben Rwanda, Oeganda en Burundi de afgelopen jaren delen van het Kongolese grondgebied bezet. De zittende Kongolese regering bood van haar kant ondersteuning aan de Rwandese

“Interahamwe” rebellen die na de machtswissel in Kigali in 1994 naar het Oosten van Kongo zijn gevlucht.

Intussen hebben deze landen zich uit de Democratische Republiek Kongo teruggetrokken, bevindt de inter-Kongolese politieke dialoog zich in de eindfase en heeft Burundi stappen gezet in de richting van politieke stabiliteit en veiligheid.

Het Vredesproces:

Tegen een achtergrond van een steeds dramatischer situatie voor de burgerbevolking konden Afrikaanse vredesinitiatieven, die werden ondersteund door de internationale gemeenschap (o.a. België en de E.U.), uitmonden in de vredesakkoorden van Lusaka (1999) en Arusha (2000). De Akkoorden van Lusaka omschrijven een vredesstrategie voor het Kongolese conflict, terwijl het Akkoord van Arusha bedoeld is om een einde te maken aan de burgeroorlog die nu al jarenlang woedt in Burundi.

De Akkoorden van Lusaka:

Deze akkoorden berusten op een dubbel proces. Het ene is intern en is bedoeld om een politiek akkoord tot stand te brengen tussen de verschillende politieke spelers in de Democratische Republiek Kongo (Inter-Kongolese Dialoog). Hierbij wordt een politieke overgangperiode georganiseerd in het vooruitzicht van vrije en democratische verkiezingen. Het andere proces is extern en heeft tot doel om alle buitenlandse legers die momenteel nog in de Democratische Republiek Kongo aanwezig zijn, te laten terugkeren door een regionale dialoog tussen de verschillende betrokken landen en de ontwapening en de neutralisering van de “negatieve krachten” (gewapende groepen die met de Rwandese volkerenmoord in verband worden gebracht), zodat er een stabiele vrede kan ontstaan tussen de buurlanden. De internationale gemeenschap, en dan meer bepaald België en de E.U., heeft dit proces op diplomatieke en financiële manier ondersteund. De belangrijkste en meest zichtbare bijdrage van de internationale gemeenschap aan dit proces heeft betrekking op de ontplooiing van een V.N.-veiligheidsmacht (MONUC) op het terrein. Hun taak bestaat erin het staakt-het-vuren te controleren, de vrijwillige ontwapening van de strijdende partijen (en dan meer in het bijzonder van de negatieve krachten) te superviseren en de terugtrekking van de buitenlandse strijdmachten te controleren. De MONUC-operatie is intussen in een nieuwe fase terecht gekomen, die een ontplooiing van haar manschappen voorziet in het oosten van de Democratische Republiek Kongo met het oog op het begin van het vrijwillige ontwapeningsproces van de gewapende groepen. Met haar resolutie 1445 van 3/12/02 besliste de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties op 3/12/02 om het totaal aantal manschappen tot 8.700 op te voeren...

Op extern vlak vormt het sluiten van twee bilaterale akkoorden tussen de Democratische Republiek Kongo en Rwanda enerzijds (Akkoord van Pretoria van juli 2002) en de Democratische Republiek Kongo en Oeganda anderzijds (Akkoord van Luanda van augustus 2002) een doorslaggevende etappe op weg naar de vrede. Volgens deze twee akkoorden verbinden Rwanda en Oeganda er zich toe om hun troepen uit de Democratische Republiek Kongo terug te trekken. In ruil daarvoor moet de Democratische Republiek Kongo iedere ondersteuning aan de gewapende groepen (negatieve krachten) stopzetten. Rwanda lijkt intussen aan haar verplichtingen te hebben voldaan. Het Verificatiemechanisme dat door het Akkoord van Pretoria in het leven werd geroepen, moet nu nog bevestigen of alle manschappen inderdaad zijn teruggetrokken. Oeganda daarentegen houdt nog altijd vast aan een militaire aanwezigheid in Ituri, waar de situatie nog altijd zowel vanuit militair als vanuit humanitair standpunt als erg zorgwekkend wordt bestempeld. De Democratische Republiek Kongo heeft intussen al bepaalde positieve

gebaren gesteld, maar blijft nog altijd in gebreke wat haar steun aan gewapende groepen in het oosten van haar grondgebied betreft. De terugtrekking van troepen uit Zimbabwe en Angola tenslotte lijkt effectief te zijn.

De versterking van de MONUC en zijn progressieve ontplooiing in het oosten van het land zouden een betere controle en de effectieve toepassing van beide akkoorden moeten mogelijk maken.

Op intern vlak werd er vooruitgang geboekt in het kader van de inter-Kongolese Dialoog met het oog op een overgangsakkoord. Na lange en moeizame onderhandelingen in Pretoria onder bescherming van de speciale Vertegenwoordiger van de Secretaris Generaal van de Verenigde naties, de heer NIASSE, en met de ondersteuning van de Zuid-Afrikaanse President Mbeki, kon op 17 december 2002 een inclusief akkoord worden ondertekend. De kwestie van de integratie van het leger en van de beveiliging van Kinshasa moet echter nog in een afzonderlijke regeling worden afgesproken. Zolang op dit vlak nog geen consensus is bereikt en de verbintenissen van de verschillende partijen die het akkoord hebben ondertekend, nog geen concrete vorm hebben gekregen, is enige voorzichtigheid geboden met betrekking tot een daadwerkelijk begin van een inclusieve overgangsperiode in de Democratische Republiek Kongo.

De Akkoorden van Arusha:

Het Vredesakkoord van Arusha, dat op 28 augustus 2000 werd ondertekend en waarbij 17 politieke partijen van de Hutu's en de Tutsi's, evenals de regering en het parlement werden betrokken, maakte de invoering van overgangsinstituties op 1 november 2001 in Burundi mogelijk.

De vrede en de stabiliteit konden nog niet meteen in de praktijk worden omgezet omwille van de nog steeds voortdurende gevechten met de gewapende groepen (FNL en FDD). Maandenlang al worden er onderhandelingsronden georganiseerd door Zuid-Afrikaanse bemiddelaars, de tussenpersonen uit Tanzania en Gabon en het regionale Initiatief. Op die manier konden staakt-het-vuren akkoorden worden gesloten tussen de regering en het CNDD-FDD Ndayikengurukiye en Palipehutu-FNL Mugabarabona. Nieuwe onderhandelingsronden in oktober en december 2002 leidden op 3 december tot de ondertekening van een akkoord tussen de regering en het FDD-Nkurunziza. Het FNL-Rwasa werd tot nog toe buiten de onderhandelingen gehouden.

De vooruitgang die op deze vlakken werden geboekt, zijn hoopgevend. Toch zal veel afhangen van de effectieve uitvoering van de ondertekende contracten. Bovendien blijft een globaal akkoord onmisbaar om de bevolking opnieuw vrede en stabiliteit te bezorgen en de politieke verworvenheden van het Akkoord van Arusha te vrijwaren.

De Regionale Strategie

Initiatieven op regionaal niveau kunnen dus slechts oplossingen aanbrenen indien ze gepaard gaan met veranderingen in de betrokken landen en vooral in de Democratische Republiek Kongo, Rwanda en Burundi. Voor de landen in kwestie en de internationale gemeenschap (en dus ook België) komt het erop aan om gemeenschappelijk op zoek te gaan naar oplossingen voor een regionale problematiek en problemen binnen de betrokken landen. Deze gecombineerde aanpak is de enige mogelijkheid.

Het Actieplan van de Belgische regering sluit aan op deze benadering en omschrijft drie belangrijke uitdagingen: het herstellen van de territoriale integriteit van Kongo, het opzetten van de democratische structuur en een krachtig staatsapparaat voor de landen in de regio en tenslotte het heropbouwen van de infrastructuur die door de crisis en de oorlog werden

vernield en die de essentiële basis vormen voor de economische heropleving van de streek. De tussenkomsten van België op het vlak van de internationale samenwerking mikken dan ook op de interne en externe stabilisatie van de partnerlanden van de subregio, waarbij zowel een regionale als nationale aanpak wordt verdedigd. De bijdrage van België aan het DDRRR-programma van de Wereldbank (Multicountry Demobilization and Reintegration Program) kadert rechtstreeks in dit perspectief.

Deze benadering zal geleidelijk verlopen en zal rekening houden met de politieke ontwikkelingen en de ontwikkelingen op het vlak van de veiligheid in het gebied. Bovendien definieert België twee fases van samenwerking, zodat zo goed mogelijk op de lopende situatie kan worden ingespeeld: het partnership naar de vrede, dat bedoeld is om het vredesproces te ondersteunen en het leed te verzachten van de bevolkingen die het slachtoffer zijn van de oorlog; en het partnership in de vrede, dat gericht is op het vestigen van de basis van stabilisatie en de landen van de subregio en hun bevolking te laten genieten van de dividenden van de vrede, het economische herstel en een billijke en duurzame menselijke ontwikkeling.

Samenvatting

Het afgelopen decennium presteerde Oeganda heel behoorlijk: het land realiseerde een aanzienlijke economische groei, liet een lage inflatie noteren, zag het BBP per capita van 220 naar 320 USD stijgen en was getuige van een wezenlijke verlaging van de echte armoede. Bovendien is de begroting van het land in evenwicht en worden de nodige inspanningen geleverd om die begroting doorzichtiger te maken.

Met betrekking tot de crisis in het Gebied van de Grote Meren levert België in het kader van haar “Actieplan voor het Gebied van de Grote Meren” heel wat inspanningen om een duurzaam vredesproces in de hele regio te ondersteunen. De gedeeltelijke terugtrekking van de militaire aanwezigheid van Oeganda uit de Democratische Republiek Kongo werd daarom verwelkomd als een eerste stap in de richting van de implementatie van het Vredesakkoord van Luanda.

De toekomstige Belgische ontwikkelingssamenwerking zal worden gekenmerkt door partnership en samenwerking tussen beide landen. De Belgische bilaterale ontwikkelingssamenwerking, die gericht is op het terugdringen van de armoede, zal zich op de volgende vier gebieden concentreren.

- Goed bestuur en ondersteuning naar decentralisatie
- Gezondheidssector
- Milieu en
- Ontwikkeling van duurzame productieve kansen

1. Overzicht land

1.1 Profiel van het land²

Oeganda heeft een oppervlakte van 241.038 km² en is dus ongeveer 8 keer zo groot als België. Het land telt ongeveer 22 miljoen inwoners. De bevolkingsaan groei bedraagt 2,9% per jaar. Landbouw vormt de ruggengraat van de economie van Oeganda; Ongeveer 80% van de bevolking leeft in landbouwgebied en is voor haar inkomsten rechtstreeks of onrechtstreeks afhankelijk van de landbouw.

Oeganda geniet van een stabiele socio-economische omgeving en noteert sinds 1991 een jaarlijkse groei van 6,9%, een reële groei van het BBP per capita van 3,7% en een gemiddelde jaarlijkse inflatie van heel wat minder dan 10%. Doordat minstens 35% van de bevolking in absolute armoede leeft en het BBP per capita ongeveer 320 USD bedraagt, behoort Oeganda nog steeds tot de armste landen ter wereld.

1.2 Historisch overzicht³

Oeganda werd op 9 oktober 1962 onafhankelijk. Na een turbulente periode kwam het National Resistance Army onder leiding van Yoweri Kaguta Museveni, de huidige president van Oeganda, in 1986 aan de macht.

In 1989 werd een Grondwettelijke Commissie opgericht. Zes jaar later keurde een verkozen Constituerende Vergadering de voorlopige grondwet goed en werd de grondwet uitgevaardigd. Het huidige politieke systeem is een zogenaamd “no-party system (bewegingssysteem)” waarbij plaatselijke overheden en bestaande politieke partijen weliswaar worden erkend, maar in hun activiteiten worden ingeperkt.

De eerste presidents- en parlementsverkiezingen vonden plaats in 1996. Huidig President Museveni won deze verkiezingen met een grote meerderheid. Deze nationale verkiezingen werden in 1997 en 1998 aangevuld door plaatselijke verkiezingen, waarbij er plaatselijke regeringen in de 45 districten van Oeganda werden verkozen.

In een referendum dat op 29 juni 2000 plaatsvond, spraken de Oegandezen zich uit voor het behoud van een (bewegings)systeem en tegen een terugkeer naar het meerpartijstelsel.

Bij de tweede presidentsverkiezingen in 2001 werd President Museveni met 68% van de stemmen herkozen. Hoewel er een aantal onregelmatigheden werden vastgesteld, beschouwde de internationale gemeenschap deze verkiezingen als vrij en eerlijk. De volgende parlementsverkiezingen vonden plaats in juni 2001. Op het einde van hetzelfde jaar en in het begin van 2002 werd een nieuwe ronde van plaatselijke verkiezingen georganiseerd.

1.3 Politieke context⁴

Oeganda heeft sinds 1986 op politiek vlak een grote vooruitgang geboekt. De verkiezingen tonen aan dat in Oeganda stilaan een stevige electorale traditie aan het ontstaan is. In het land wordt er enthousiast over politiek gedebatteerd – ook door de gewone Oegandezen. De

² Zie Bijlage 1 voor meer informatie

³ Zie Bijlage 2 voor meer informatie

⁴ Zie Bijlage 3 voor meer informatie

pers is er redelijk vrij en kritisch. Het parlement in Oeganda heeft de afgelopen jaren aan macht gewonnen en probeert een nog actievere rol te spelen in die ontwikkeling. De Parliament Act van 2001 voorziet dat het Parlement debatteert over de begroting voor het door de minister van Financiën wordt voorgelegd.

Toch zijn er nog een aantal kwesties die een nadelig effect zouden kunnen hebben op zowel de stabiliteit als het welzijn van Oeganda. Enkele voorbeelden:

- Corruptie op alle niveaus van de maatschappij, die zowel door de regering als door het maatschappelijke middenveld wordt beschouwd als een voortdurende belemmering voor de economische groei en de armoedebestrijding⁵.
- De voortdurende opstanden in een aantal streken, en dan meer bepaald in het noorden (en in mindere mate in het westen) van het land, die een ernstig obstakel kunnen vormen tegen een stevige economische en sociale ontwikkeling van deze streken. De Karamojong (veefokkers in het noordoostelijke gedeelte van het land) vormen eveneens een potentiële interne conflicthaard in de nabije toekomst.
- De aanwezigheid van Oegandese troepen in de Democratische Republiek Kongo met de daaruit voortvloeiende problemen op het vlak van de defensie-uitgaven en de stabiliteit van de regio.
- Hoewel de situatie en de rol van de vrouw in Oeganda er de afgelopen jaren flink op vooruit is gegaan, wijst het voortbestaan van de ongelijkheid tussen man en vrouw erop dat er op dit vlak nog meer inspanningen zullen moeten worden geleverd.
- De afgelopen 15 jaar werd er op het vlak van de mensenrechten heel wat vooruitgang geboekt, maar toch moet er nog meer worden ondernomen (willekeurige arrestaties, onefficiënt wettelijk systeem enz...).
- Hoewel de politieke wereld steeds meer openheid nastreeft, zetten ad hoc politieke beslissingen (vb. verhoging van het aantal districten, afschaffing van kostenverdeling) de relatie tussen de regering van Oeganda en de donorgemeenschap enigszins onder druk.

Het politieke debat over een meer open democratisch systeem (meerpartijstelsel) en de opvolging in 2006 zullen de komende jaren ongetwijfeld erg veel aandacht opeisen.

1.4 Internationaal beleid

Oeganda onderhoudt sinds mensenheugenis hartelijke relaties met Tanzania en Kenia. Onlangs werden de East African Assembly en de East African Community Court door de staatshoofden van de drie landen ingehuldigd.

De verhoudingen met Rwanda daarentegen zijn gespannen, ondanks het feit dat verschillende externe partijen de nodige inspanningen leveren om daar via diplomatieke weg verandering in te brengen.

De verhoudingen met Soedan lijken aan de beterhand, waardoor er een grotere kans bestaat op vrede in het noorden van Oeganda.

Afgezien van de aanwezigheid van Oeganda in de Democratische Republiek Kongo kunnen de meeste donors zich goed vinden in de internationale aanpak van de overheid van Oeganda.

⁵ In de Corruption Index van Transparency International voor het jaar 2001 stond Oeganda op de derde plaats van het meest corrupte land (88ste in een lijst van 91)

1.5 Sociale en menselijke context en vooruitzichten

De Wereldbank gebruikt de term “de paradox van de armoede⁶” wanneer er in de context van een gezonde economische groei een constant hoog niveau van armoede blijft bestaan. Het afgelopen decennium onderscheidde Oeganda zich als een land dat op economisch vlak constant goed scoorde, met jaarlijkse groeicijfers van meer dan 5%⁷, in combinatie met een gematigde inflatie. Toch blijft Oeganda één van de armste landen ter wereld. In de Index voor de Menselijke Ontwikkeling van 2001 bezet het land de 141ste plaats.

Tussen 1992 en 2000 kon er een daling worden vastgesteld in de essentiële armoede-indexen: het percentage mensen die in absolute armoede⁸ leven, daalde van 56% tot 35% - wat een opmerkelijke prestatie is.

Een recente baseline die in opdracht van het District Development Support Programme⁹ werd uitgevoerd, toonde aan dat de meeste mensen toegaven dat de situatie de afgelopen jaren is verbeterd.

Enkele opmerkelijke elementen uit het armoedeprofiel: de armste 20% van de bevolking profiteerde minder van die ontwikkeling dan de rijkste 20%. De verlaging van essentiële armoede vertoont regionale verschillen (de noordelijke en westelijke streken zijn de armste, terwijl het noorden de afgelopen jaren zelfs armer is geworden). En plattelandsgebieden zijn veel armer dan stedelijke gebieden.

De afgelopen jaren konden ook bij de niet-monetaire indicatoren betere resultaten worden genoteerd. Uit de volgende tabel kunt u enkele trends afleiden :

Indicator	Begin van de jaren 1990	1997	1999
Kindersterfte	101	97	83
Sterfte bij kinderen van minder dan vijf jaar	180	142	131
Levensverwachting (jaren)	48	42	43
Toegang tot veilig water	26%	49%	50%
Geen toegang tot sanitaire voorzieningen	27%	19%	25%
Alfabetisering	54%	62%	66%
Alfabetisering bij jonge vrouwen (15- 24 jaar)	-	31%	-
Vruchtbaarheidscijfer	7,1	6,9	6,9

Bron: UNDP Armoedeverslag 2000/ Wereldbank/ UNDP Verslag over de Menselijke Ontwikkeling 2001

De cijfers hierboven tonen aan dat men op de goede weg zit, maar dat er toch nog heel wat ruimte voor verbetering is. De levensverwachting daalde in 1997¹⁰ tot 42 jaar, grotendeels ten gevolge van HIV/ AIDS.

In 1995 schoof de Regering van Oeganda de uitroeiing van de armoede als de belangrijkste prioritaire doelstelling in haar algemene ontwikkelingsstrategie voor het land. In 1997 werd een **Poverty Eradication Action Plan (PEAP)**¹¹ opgesteld, waarmee men een aantal prioritaire acties wilde identificeren en rechtzetten. Hierbij werden er op macro-economisch

⁶ Goetz en Jenkins, 1998.

⁷ Voor een duurzame economische groei is meestal een economische groei van minstens 8% vereist

⁸ Zijnde 1 USD per capita per dag

⁹ Baseline Study, DDSP voor de districten van Hoima, Kibaale en Kabarole – FAO/IFAD/BSF/GoU – juni 2000.

¹⁰ Een aantal verslagen (vb. WHO-2000, Uganda Poverty Status Report 1999) geven zelfs 39 jaar op.

¹¹ Het PEAP wil tegen het jaar 2017 de verspreiding van de armoede tot 10% terugdringen.

niveau initiatieven genomen (kader voor groei en stabiliteit) en werden er ook concrete maatregelen getroffen om de levenskwaliteit van de armen te verbeteren (hoger inkomen, verbetering van het sociale welzijnstelsel). Binnen het PEAP werd het Poverty Action Fund (PAF) gebruikt als het financiële mechanisme om uitgaven af te leiden naar sectoren die de armoede bestrijden, zoals lager onderwijs, primaire gezondheidszorg, water en sanitaire voorzieningen, wegen in de plattelandsgebieden en uitbreiding van de landbouwgebieden.

Het herziene PEAP 2001/03 baseert zich op de vooruitgang die sinds het begin werd geboekt, inclusief van de aanpak van volledige sectoren, deelname in de research door UPPAP en de ontwikkeling van indicatoren voor het monitoren en de kosten.

Dit herziene PEAP besteedt ook de nodige aandacht aan acties die de groei van de privé-sector promoten en zullen gelinkt worden aan de MTEF en andere nationale strategieën, zodat de doelstellingen in het begrotingsproces worden geïntegreerd.

Het PEAP is het strategische kader voor de ontwikkeling in Oeganda¹².

Het spaargeld van het originele HIPC-initiatief (40 miljoen USD per jaar) en het spaargeld van het uitgebreide HIPC (55 miljoen USD per jaar) moeten aangewend worden voor acties onder het PEAP en worden via het PAF gestuurd.

1.6 Economische en financiële context en vooruitzichten¹³

Het afgelopen decennium werd uit Oeganda vooral positief economisch nieuws ontvangen. Het land wordt dan ook beschouwd als een goede leerling van de school van de Structural Adjustment (“Structurele Aanpassing”) en kan groeicijfers voorleggen die ver boven het Afrikaanse gemiddelde uitstijgen.

Ten gevolge van haar inspanningen was Oeganda het eerste land dat steun kreeg onder het HIPC initiatief en dat in september 2000 in aanmerking kwam voor het uitgebreide HIPC.

Belangrijker is het feit dat de hoge groeicijfers (6,2% groei van het BBP in de laatste vijf jaar) werd omgezet in een reële verlaging van het aantal mensen die in absolute armoede leven. De inflatie bleef binnen de perken en bedroeg in 1999 nog geen 7%. Volgens recente onderzoeken is Oeganda in de Afrikaanse landen ten zuiden van de Sahara-woestijn de op één na sterkste stijger op het vlak van de ontwikkeling van het BBP sinds 1990.

De buitenlandse schulden van Oeganda stegen van 1,4 biljoen USD in 1986 tot 3,5 biljoen USD in 1999. In 1996/ 1997 vertegenwoordigden de schuldenlasten 23% van de inkomsten uit de export. Het HIPC heeft de schuldenlast verlaagd tot minder dan 20%, terwijl het uitgebreide HIPC hierop nog zal verder bouwen.

Het land blijft niettemin in hoge mate afhankelijk van buitenlandse hulp. Die hulp bedroeg in 2001 ongeveer 12% van het BBP en vertegenwoordigde ongeveer 57% van de totale uitgaven van de Regering.

De **debt service savings** werden gebruikt om de armoede via het PAF te bestrijden. Het PAF kreeg verder nog bijdragen van een aantal donors, waaronder België.

Oeganda staat voor de uitdaging om haar economische prestaties nog op een hoger niveau te tillen door knelpunten voor een verdere economische groei weg te werken en de armoede verder te bestrijden.

Oeganda heeft een uitstekende reputatie als omgeving voor investeringen in de privé-sector. Het land kwam zelfs als beste kandidaat naar voren in een lijst van 20 Afrikaanse landen waar een onderzoek werd uitgevoerd omtrent de beleidsomgeving sinds 1992¹⁴. Oeganda

¹² Via de PAF-programma's (d.w.z. die in het PEAP) bedraagt de bijdrage ongeveer 10 USD per capita.

¹³ Zie Bijlage 4 voor meer gedetailleerde economische informatie.

¹⁴ cf. Strategie op de Middellange Termijn voor de Privé-sector, MoFPED, 1999

stond op de 53ste plaats van 140 landen die wereldwijd werden onderzocht op de kwaliteit van hun algemene beleidsomgeving¹⁵.

De slechte prestaties van de openbare diensten en dan met name de nutsdiensten, corruptie, toegang tot financiële middelen, de belastingsadministratie, de beperkte wettelijke bescherming en de zwakke infrastructuur vormen echter nog altijd obstakels voor mogelijke investeerders.

Daarnaast is men zich sinds kort vragen beginnen stellen over het feit dat de regering er niet meer in slaagt om meer inkomsten binnen te halen (ongeveer 11% van het BBP¹⁶), een stijging van de inflatie en de vertraging van de economische groei (5% voor het eerste kwartaal van 2000 en begroot op 5,7% voor het tweede kwartaal van 2001).

Het nationale spaarvermogen van 5,7% van het BBP blijft ook ver onder het gemiddelde van 13,3% van de landen ten zuiden van de Sahara. De afgelopen jaren is het handelstekort aanzienlijk toegenomen van 400 tot 1.500 miljoen USD. Deze kloof wordt vooral gefinancierd door financiële overschrijvingen en externe financiering (donors). In de tabel hieronder werden enkele indicatoren opgesomd.

Indicator	1996-1999 *	2000/01
BBP per capita		
Groei tempo BBP	5,9 %	5,0 %
Schuldenvoorraad/ BBP	60,97 %	67,0 %
Debt service/ export van goederen en diensten	21,9 %	24,9 %
Debt service/ binnenlands inkomen	22,7 %	23,1 %
Debt service/ export van goederen en diensten na HIPC	16,2 %	9,3 %
Debt service/ binnenlands inkomen na HIPC	16,8 %	8,6 %
Export van goederen en diensten (miljoen USD)	728,30	584,40
HIPC hulp (in miljoen USD)	45,48	91,28
Totaal tekort	-0,3 % **	-1,6 %
Totaal tekort, exclusief subsidies	-5,9 % **	-10,9 %

* gemiddelde over de drie boekjaren

**gegevens van 1997/1998

bron: MoFPED, juni 2001

Landbouwsector

Met een bevolking die voor 80% op het platteland leeft, is landbouw veruit de belangrijkste economische sector. Die brengt ongeveer 43% van het BBP voort en is goed voor 90% van de totale export. De verwerkende industrie is goed voor 9% van het BBP (tegenover 4,7% in 1986), handel voor 12% en overheidsdiensten voor 17%.

De situatie van de landbouw in Oeganda vertoont de volgende beperkingen: afhankelijkheid van onvoorspelbare weersomstandigheden, afhankelijkheid van kleine producenten die her en der over het land verspreid zijn en die moeilijk bereikbaar zijn (voor het aanbieden van uitbreidingsdiensten), afhankelijkheid van een lage toestroom van kapitaal en technologie, slechte wegen- en marktinfrastructuur en de wijde verspreiding van gewassen- en veeziekten die verantwoordelijk zijn voor hoge verliezen voor en na de oogst.

De afhankelijkheid van de landbouw en daardoor ook van het klimaat verklaart waarom er van jaar tot jaar grote verschillen in de economische prestaties kunnen worden genoteerd. Het belangrijkste exportproduct is koffie. Dit is goed voor 50-65% van de inkomsten uit de export, terwijl elektriciteit, goud, tabak, thee en vis¹⁷ ook behoorlijk wat inkomsten uit de

¹⁵ cf. Heritage Foundation Index of Economic Freedom ("Index van de Erfgoedstichting voor de Economische Vrijheid"), 1996

¹⁶ tegenover een gemiddelde van 18% voor de Afrikaanse landen ten zuiden van de Sahara.

¹⁷ de export van vis is sterk teruggevallen ten gevolge van de ban door de E.U. Deze ban werd in 2001 opgeheven en algemeen wordt verwacht dat de export de komende jaren aanzienlijk zal stijgen.

export voortbrengen. Katoen, dat ooit een erg belangrijke plaats innam op de exportbalans, is niet meer hersteld van de afgelopen crisis.

Gezondheidssector

Voor de regeringsperiode van Idi Amin stond de gezondheidssector van Oeganda algemeen bekend als één van de beste in Afrika. Tijdens de periode van hevige interne onrust vanaf het begin van de jaren zeventig tot 1986 is de toegang tot goed werkende openbare gezondheidsdiensten er aanzienlijk op achteruit gegaan. Sinds 1986 is de gezondheidssector steeds belangrijker geworden in de centrale begrotingsplanning. Ondanks het feit dat er daar steeds meer geld wordt aan besteed, is de gezondheidssituatie in Oeganda één van de slechtste ter wereld. De kwaliteit van de openbare gezondheidsdiensten bevindt zich nog altijd op een erg laag niveau. Binnen de gezondheidssituatie bestaat er een divers regionaal beeld, waarbij de noordelijke en westelijke gedeelten van het land het meest benadeeld zijn.

1.7 Goed Bestuur

In Oeganda bestond er twee decennia lang (tot in 1986 de NRM aan de macht kwam) een ongunstig klimaat voor mensenrechten en democratische principes.

Sindsdien is er een lange weg afgelegd, met als mijlpalen de bespreking over de Grondwet in 1995, een relatief vrije pers, een hele reeks NGO's, de oprichting van een Mensenrechtencommissie, de organisatie van presidents-, parlaments- en plaatselijke verkiezingen, een programma van decentralisatie, inspanningen om de boekhoudingsmethoden te verbeteren, de Inspector General of Government, de Auditor General, de oprichting van een Ministerie van Ethische Zaken en Integriteit en de opstelling van een "Government Strategy and Plan of Action to Fight Corruption and Build Ethics and Integrity in Public Office" ("Regeringsstrategie en Actieplan om Corruptie te Bestrijden en Ethische Principes en Integriteit in het Openbare Ambt in te bouwen").

De initiatieven van de Regering van Oeganda voor het Goede Bestuur concentreren zich op de belangrijkste betrokken partijen in de decentralisatie (de plaatselijke regeringen), de hervorming van de openbare dienstverlening, het bevorderen van de gerechtigheid en het bestrijden van de corruptie. Prioritaire gebieden omvatten: gerecht, gerechtigheid, het respect, de bescherming en de bevordering van mensenrechten en billijkheid, openbare diensten en dienstverlening, veiligheid en het oplossen van conflicten, doorzichtigheid en duidelijker boeken van openbare uitgaven, decentralisatie en openbare informatie.

Hoewel er algemene inspanningen werden geleverd om de maatschappelijke middenveld in het begrotingsproces te betrekken, er een progressieve wetgeving werd geïntroduceerd en er verschillende beleidslijnen werden uitgewerkt, kijken de meeste bewoners van Oeganda tegen een harde realiteit aan : op het plaatselijke niveau is de effectieve politieke deelname beperkt, behalve bij verkiezingen ; op veel plaatsen heerst er een openbaar wantrouwen van het financiële beheer (en dan zeker op het niveau van de districten) ; is er een hoge graad van corruptie ; zijn de gevangenissen overvol en kampt men met een grote wettelijke achterstand, waarbij gevangenen slecht worden behandeld en er misbruik wordt gemaakt van willekeurige aanhoudingen.

De donors hechten bijzonder veel aandacht van de "goedkeuring" door het Parlement van de "Leadership Code"¹⁸, die bij een eerste voorlegging werd verworpen.

¹⁸ Waarbij alle ministers en hogere kaders worden verondersteld hun activa bekend te maken (evenals die van hun huwelijkspartners)

1.8 Belangrijkste thema's

HIV/ AIDS

Ongeveer 1,9 miljoen Oegandezen zijn besmet met het HIV/ AIDS-virus, wat neerkomt op net geen 10% van de totale bevolking. Nog alarmerender is het feit dat 80% van de besmette personen tot de actieve beroepsbevolking behoort (15-45 jaar).

De armoede en het feit dat ze geen ouders meer hebben, stelt kinderen – en dan zeker meisjes – bloot aan grotere risico's van HIV-besmetting ten gevolge van huwelijken op jonge leeftijd, seksueel misbruik en prostitutie.

Omwille van HIV/ AIDS is de gemiddelde levensduur in Oeganda intussen gedaald van 48 tot 42 jaar.

De privé-sector schat de verliezen ten gevolge van AIDS op 14%, en algemeen wordt aangenomen dat de ziekte verantwoordelijk is voor een daling van het BBP met 2%.

Oeganda wordt erkend als één van de eerste Afrikaanse landen waar men de dreiging van de epidemie is gaan inzien en waar men heeft geprobeerd om het probleem op een open manier aan te pakken.

De oprichting van de Uganda Aids Commission (UAC) in 1992 was bedoeld om de algemene aard van het probleem aan te pakken. Ten gevolge van de inspanningen van Oeganda is het aantal nieuwe HIV/ AIDS-besmettingen nu aan het dalen. Deze gunstige ontwikkeling doet zich echter vooral in de steden voor; in plattelandsgebieden is dit zeker nog geen algemene tendens.

De Regering van Oeganda erkent HIV/ AIDS als een bedreiging voor de ontwikkeling van het land en heeft daarom een vijfjarenplan met de naam National Strategy Framework for HIV/ AIDS (2000/1 – 2005/6) opgesteld. De multilaterale strategie vormt een verklaring van de manier waarop de natie op het probleem wil reageren en wil de HIV-besmettingen met 25% terugdringen, waarbij de socio-economische impact van HIV/ AIDS op individuele, gezins- en gemeenschapsniveau wordt verzacht, en waarbij het nationale vermogen om te reageren tegen deze epidemie, wordt versterkt. In het herziene PEAP wordt ook de nodige aandacht besteed aan HIV/ AIDS.

Het aantal wezen ten gevolge van HIV/ AIDS is immens. Naar schatting 1,1 miljoen kinderen in Oeganda verloren intussen al één of beide ouders aan de ziekte, en dit cijfer zal ieder jaar wellicht met 50.000¹⁹ stijgen. Doordat er geen algemeen nationaal plan bestaat om te zorgen voor wezen²⁰, worden zij meestal opgevangen door naaste familie, waardoor de gezinscapaciteit nog meer onder druk wordt gezet.

Gender

Vanuit politiek standpunt bekeken is de wettelijke omgeving voor het verbeteren van het gelijke kansenbeleid tussen mannen en vrouwen beter dan in de meeste Afrikaanse landen en zelfs dan in een aantal “ontwikkelde” landen. In de grondwet van Oeganda krijgen vrouwen “een volle en gelijke waardigheid van de persoon als mannen” toegekend, evenals “het recht om op te treden om het onevenwicht ten gevolge van geschiedkundige feiten, traditie en gewoonte recht te trekken.” De wetgeving die op basis hiervan werd uitgewerkt (zoals de Local Government Act, de Land Act, de National Gender Policy, de National

¹⁹ bron: UNAIDS, 1997 & 1998

²⁰ Het Ministerie van Gender, Arbeid en Sociale zaken bereidt momenteel een strategisch plan voor, waarbij ook de nodige aandacht aan de weeskinderen zal worden besteed

Action Plan for Women) probeert – met wisselend succes – de vrouwenrechten te garanderen.

Sinds augustus 2001 is Oeganda ook één van de weinige landen met een vrouwelijke vice president, terwijl er ook 3 vrouwelijke kabinetmedewerkers en 12 vrouwelijke staatssecretarissen (op een totaal van 45) zijn. Bovendien is één zetel per district en 30% van het lidmaatschap van de plaatselijke overheidsraden voor vrouwen gereserveerd.

Ondanks de hierboven opgesomde positieve indicatoren van de verbintenissen van de Regering van Oeganda om vrouwen op een gelijke manier als mannen te behandelen, blijft de situatie in het dagelijkse leven lastig, zoals u uit de volgende indicatoren kunt afleiden :

Alfabetisering bij vrouwen 53%	Alfabetisering bij mannen 71%
Onderwijzeressen (lager onderwijs) 32 %	Onderwijzers (lager onderwijs) 68 %
Leraressen (middelbaar onderwijs) 19%	Leraars (middelbaar onderwijs) 81%
Vrouwelijke leerlingen (lager onderwijs) 46%	Mannelijke leerlingen (lager onderwijs) 54%
Vrouwelijke leerlingen (middelbaar onderwijs) 19%	Mannelijke leerlingen (middelbaar onderwijs) 81%
Vrouwelijke studenten (Makere Univ.) 35%	Mannelijke studenten (Makere Univ.) 65%

De wettelijke gelijkheid werd nog niet omgezet in doeltreffende wettelijke bescherming in de praktijk. Deze bescherming wordt belemmerd door een aantal factoren zoals het feit dat veel vrouwen niet alleen niet kunnen lezen of schrijven, maar dat ze ook onvoldoende hun wettelijke rechten kennen, het feit dat de moderne wetten soms tegenstrijdig zijn met culturele praktijken, en het feit dat de wet onvoldoende wordt toegepast. Daarom worden vrouwen nog steeds onterfd wanneer hun man overlijdt, worden ze geconfronteerd met ongelijkheden tijdens het huwelijk en bij scheidingen, verliezen ze de voogdij over hun kinderen bij een scheiding en worden ze op een oneerlijke en vernederende manier behandeld bij processen over verkrachtingen en laster. Opmerkelijk is ook het feit dat vrouwen 70% van de arbeidskrachten in de landbouwsector leveren en dat zij meer dan 70% van de voedselproductie voor hun rekening nemen. Slechts 7% van de vrouwen hebben eigen land en slechts 30% hebben toegang tot en controle over opbrengsten.

Steeds meer organisaties proberen echter deze kwesties aan te pakken en streven naar gelijkheid voor vrouwen.

Milieu

Een recent verslag²¹ maakt melding van het feit dat het milieu en de natuurlijke bronnen van Oeganda niet goed worden beheerd. Dit wordt toegeschreven aan slechte beheerspraktijken, zwakke institutionele, beleidsmatige en wettelijke kaders, onvoldoende financiële middelen en een beperkt inzicht in het belang van een duurzaam gebruik van natuurlijke hulpbronnen.

Op nationaal niveau is vooral het Ministerie van Water, Land en Milieu (MWLE) verantwoordelijk voor het milieu. Tot haar taken behoren het vrijmaken van de nodige middelen, de coördinatie en de monitoring. Doordat een groot aantal milieukwesties sectoroverschrijdend zijn, richtte de overheid van Oeganda de National Environment Management Authority (NEMA) op, met een mandaat om een goed beheer te coördineren en op een voorzichtige manier van de natuurlijke hulpbronnen gebruik te maken. De uitdagingen op nationaal niveau bestaan ondermeer uit het creëren van een samenhangend

²¹ Eindverslag van The Situation Analysis of the Environment, IUCN, febr. 2000 – Ireland Aid Uganda

beleid, zodat milieukwesties in de nationale planning en implementatie worden gestroomlijnd.

In het kader van de decentralisatie van Oeganda krijgen de districten milieu-opdrachten die op een plaatselijk niveau worden opgesteld door een District Environmental Action Plan. Meestal is het ecologische bewustzijn en het vermogen om daar iets aan te doen, vrij beperkt. Dat blijkt ondermeer uit het feit dat er bij de begroting en bij de Districtplannen slechts weinig aandacht wordt besteed aan het milieu.

Decentralisatie²²

De Grondwet en de Local Government Act van 1997 vormen de basis waarop de decentralisatie steunt²³. Deze instrumenten proberen voldoende gezag en verantwoordelijkheid toe te wijzen aan de districtadministraties. Politieke leiders op districtniveau (LC5 raad en andere) worden voor een periode van 5 jaar door het algemene kiesrecht aangeduid.

De centrale ministeries zijn verantwoordelijk voor het uitstippelen van het beleid, het monitoren, het adviseren en het beschikbaar stellen van de nodige middelen, maar voor de basisdienstverlening is alleen de districtoverheid verantwoordelijk.

Het Ministerie van Plaatselijke Overheid ("The Ministry of Local Government" (MoLG)) is verantwoordelijk voor het vestigen, ontwikkelen en vergemakkelijken van het beheer van een gedecentraliseerd systeem en voor de coördinatie van de plaatselijke overheden.

Plaatselijke overheden hebben steeds meer middelen ter beschikking gekregen van de centrale regering. In de begroting van 2000/01 bedroeg dit zelfs 39% van het totale bedrag. Algemeen wordt verwacht dat dit aandeel in de komende jaren nog fors zal toenemen.

Tot op de dag van vandaag stelt de regering van Oeganda fondsen ter beschikking aan de plaatselijke overheden in de vorm van "onvoorwaardelijke en voorwaardelijke subsidies". Voorwaardelijke subsidies zijn hulpmiddelen waarmee plaatselijke overheden programma's met een nationale prioriteit kunnen invoeren. Daarnaast worden er gelijkheidssubsidies betaald aan plaatselijke overheden, als speciale voorzieningen voor de minder ontwikkelde districten. De regering van Oeganda is zich terdege bewust van het feit dat fiscale decentralisatie een belangrijk aspect vormt van effectieve decentralisatie en begint daarom nu aan een innoverende fiscale decentralisatie-oefening.

Decentralisatie kan echter pas succesvol zijn indien de districtoverheden over voldoende capaciteit beschikken om het "District Development Plan"²⁴ effectief te formuleren en de nodige diensten te leveren op een doeltreffende, doorzichtige en verantwoorde manier. Daarnaast wachten er nog uitdagingen op het vlak van de bijstand die aan de districten moet worden verleend bij hun aanpassing aan de opkomende WAP's, die een impact zullen hebben op de financieringsmodaliteiten.

Hoewel er al een behoorlijke vooruitgang werd geboekt, moet er nog altijd veel ondernomen worden in **alle** districten met betrekking tot het beschikbaar stellen van de nodige capaciteiten in **alle sectoren**.

Een andere uitdaging wordt gevormd door het vermogen van het district om inkomsten voort te brengen en op die manier een bijdrage te leveren tot haar eigen budget.

²² Het systeem van de plaatselijke regering is gebaseerd op een vijfdelige structuur van de Plaatselijke Raad, te beginnen bij het dorp (LC1) als de administratieve en politieke basiseenheid. Het volgende niveau is de LC2 (parochie), die verschillende dorpen verenigt. Vervolgens zijn er nog de LC3 (sub-graafschap), de LC4 (graafschap) en vervolgens de LC5 (district).

²³ Momenteel is Oeganda in 56 districten opgesplitst

²⁴ Districten kunnen pas financiering van de centrale regering ontvangen indien ze een voor hun district een ontwikkelingsplan (District Development Plan) voor een periode van drie jaar hebben opgesteld.

Het Local Government Development Program (LGDP²⁵) wordt door de meeste donors beschouwd als een goede manier om de decentralisatie uit te breiden. Verschillende donors dragen rechtstreeks bij tot of via dit programma. De toekomst van het LGDP wordt dan ook meer gezien in het licht van een “financieringsmodaliteit” (net zoals de PAF).

Er ligt een speciale uitdaging ingebed in het Programma voor de Modernisering van de Landbouw (“Programme for Modernization of Agriculture” (PMA)), waarbij de decentralisatie nog wordt voortgezet tot op het niveau van het subgraafschap (LC III).

²⁵ LGDP wordt gefinancierd door de Wereldbank (2000-2003) en is bedoeld om de plaatselijke overheden te ondersteunen met technische en financiële steun, waarmee ze hun grondwettelijke en wettelijke mandaten kunnen implementeren (uitgaven worden geschat op 1 USD per capita)

2. Ontwikkelingsopties van Oeganda

2.1 Ontwikkelingsplannen en sectoriaal beleid

De visie en de strategieën van Oeganda voor de nationale ontwikkeling werden geformuleerd in “Uganda Vision 2025: A Strategic Framework for National Development” (“Uganda Visie 2025: Een Strategisch Kader voor Nationale Ontwikkeling”). Hierin wordt een strategisch kader opgezet voor de bestrijding van de armoede, zoals die in het PEAP wordt omschreven. De implementering van het herziene PEAP vereist de ontwikkeling van sectorbrede aanpakken (Sector Wide Approaches of SWAP’s) voor de beleidshervorming en de programmering van investeringen.

Het PEAP is het strategische kader voor de bestrijding van armoede en ontwikkeling in Oeganda.

Oeganda was ook het eerste land dat een volledig PRSP aan het IMF en de Wereldbank²⁶ kon voorleggen. Zowel het PEAP als de PRCP zijn volledig compatibel, en werden in het MTEF geïntegreerd.

Er werden al verschillende strategieën en nationale plannen uitgewerkt, stuk voor stuk in nauwe samenwerking met plaatselijke geïnteresseerde beheerders en donors, waarbij bijna iedere keer de SWAP aanpak werd gehanteerd:

- de MTCS om privé-investeringen en spaargelden te vergroten;
- de PMA om een competitieve, dynamische en duurzame landbouw en agro-industriële sector te ontwikkelen;
- de LGDP om de effectieve decentralisatie uit te breiden,
- het nationale strategische kader voor HIV/ AIDS;
- het UPE over het lager onderwijs
- het ESIP voor een beter onderwijs door een betere infrastructuur en grotere beschikbaarheid van materialen en leraren;
- de HSSP om het verstrekken van gezondheidszorgen te verbeteren en een gelijke toegang tot gezondheidsdiensten te garanderen (gecentreerd rond het minimum gezondheidspakket);
- het plan ter bestrijding van de corruptie.

Er worden momenteel nog andere plannen uitgewerkt (wettelijke sector, sociale sector, watertoevoer, milieu,...).

De meeste donors zijn het erover eens dat de ontwikkelingsplannen en de sectorstrategieën goed in elkaar zitten en goed uitgewerkt zijn. Bovendien werden ze besproken met de mesete betrokken partijen, en ook met de maatschappelijke middenveld.

²⁶Op 1/6/2001 was Oeganda het eerste land dat van de Wereldbank een PSC ontving voor een bedrag van 116,2 miljoen SDR.

2.2 Proces van eigendom en coördinatie

Het Oegandese proces van coördinatie en eigendom van het ontwikkelingsproces loopt. De oprichting van Joint Review Missions (Gezamenlijke Evaluatieopdrachten) onder leiding van Oeganda, maar met de actieve deelname van donors en de maatschappelijke middenveld, vergroot zonder enige twijfel het plaatselijke eigendom en coördinatie. De samenwerking met de partners mag als erg open worden bestempeld.

Coördinatie met de donors

Er is een toenemende tendens merkbaar bij donors om gezamenlijk projecten te bespreken, om op die manier dubbele inspanningen en overlappingsen te voorkomen. De meeste sectoren beschikken over hun eigen coördinatiegroep voor sub-donors (werkgroep), die regelmatig samenkomen.

Naast deze coördinatie bij de donors onderling beschikken de meeste sectoren ook over een coördinatiesysteem en/ of comité met de regering van Oeganda (vb. op het vlak van de gezondheidszorg, de decentralisatie en het onderwijs).

De algemene coördinatie met de regering van Oeganda gebeurt onder het voorzitterschap van de Wereldbank. Hierover wordt één keer per maand vergaderd.

De Consultative Group Meetings²⁷ wordt door de werkgroepen uit de verschillende sectoren voorbereid en via het WB gestructureerd.

Het maatschappelijke middenveld wordt steeds meer betrokken in het hele proces (cf. PEAP, PAF, Budget) en neemt vaak deel aan de coördinatie- en andere meetings tussen de donors en de regering van Oeganda.

2.3 Vooruitzichten

Belangrijke beperkingen

De belangrijkste beperkingen zijn:

- beleidslijnen en regelingen die het zakendoen bemoeilijken
- een relatief kleine productiesector die internationaal gezien nogal zwak staat
- lage productiviteit in de landbouw
- beperkte financieringsdiensten op het platteland
- zwakke fysieke infrastructuur
- lage interne spaargelden en monetaire middelen, lage plaatselijke belastinginning
- veiligheidsproblemen in verschillende streken.

Uitdagingen en kansen

Uitdagingen

Doordat Oeganda zo afhankelijk is van de landbouw is het belangrijk voor de regering van Oeganda om de PMA operationeel te maken en om de diversificatie en de import te

²⁷ De laatste drie CG meetings vonden plaats in Kampala

vergemakkelijken en te promoten en op die manier naar een meer geïndustrialiseerde vorm van landbouw te evalueren (met hogere meerwaarde).

Op sociaal vlak moeten de uitgaven in de gezondheidssector tot 15% van de uitgaven van de regering van Oeganda worden opgetrokken. Daarnaast moet er meer aandacht worden besteed aan een betere kwaliteit van het onderwijs. Dit betekent ook dat de dienstverlening op het terrein moet verbeteren. En dat impliceert op zijn beurt dat de capaciteiten van de plaatselijke regeringen voor een doeltreffende planning, management en implementatie moeten worden verbeterd.

Oeganda moet ook vooruitgang boeken op het vlak van de inkomsten, plaatselijk sparen vergroten en haar afhankelijkheid van buitenlandse ondersteuning verminderen.

De onveilige situatie in het noorden en het westen van het land, en tot op zekere hoogte in de Karamoja-streek, worden beschouwd als een belangrijk obstakel voor een duurzame ontwikkeling. De kwestie van binnenlandse vluchtelingen moet eveneens de nodige aandacht en een planning over lange termijn krijgen.

Ook de corruptie blijft een ernstig ontwikkelingsprobleem en werd tot nog toe nog niet echt aangepakt door het corruptiebestrijdingsplan van de regering.

Er bestaan algemeen verspreide zwakheden op institutioneel en menselijk vlak. Die moeten niet alleen op centraal, maar ook op district- en subgraafschapsniveau worden aangepakt. Het gevaar is reëel dat deze beperkingen de implementatie van ontwikkelingsplannen en beleidslijnen ondermijnen.

2.4 Algemene kritische analyse

De internationale gemeenschap erkent het legitieme recht van Oeganda om haar landsgrenzen te beschermen, maar maakt zich wel ernstig zorgen over de militaire activiteiten die verder gaan dan deze doelstelling. De gemeenschap van de donors heeft dan ook duidelijk gemaakt dat ze de uitgaven voor defensie in hoge mate wil zien stijgen.

Allen zijn het erover eens dat de veiligheidsproblemen in het noorden en het westen van het land een grotere onmiddellijke impact heeft op het vlak van de armoedebestrijding dan veel van de (traditionele) ontwikkelingsactiviteiten. Gelijktijdig is er een lange termijn oplossing nodig voor het relatief hoge en constante aantal vluchtelingen en ontheemden.

Wanneer we de algemene economische prestaties van Oeganda bekijken, kunnen we vaststellen dat het land het niet verkeer doet. Het kan een flinke economische groei, een lage inflatie, een stijging van het BBP per capita van 220 naar 320 USD, een vermindering van de echte armoede en een doorzichtige begroting in evenwicht voorleggen.

Het decentralisatie- en democratiseringsproces boekt vooruitgang, en steeds meer bewoners worden bij de politiek betrokken.

Toch blijft het land nog altijd in hoge mate afhankelijk van de financiering van de donors, wordt het geconfronteerd met een hoge buitenlandse schuld en zijn de plaatselijke inkomsten van belastingen en spaargelden beperkt.

Het stelsel van de gezondheidszorg is nog steeds niet voldoende gefinancierd²⁸ en vooral in de plattelandsgebieden is de toegang tot dat stelsel beperkt. Verschillende faciliteiten zijn

²⁸ De jaarlijkse uitgaven per capita voor gezondheid bedraagt 12 USD (voor een aanzienlijk deel gefinancierd door donors)

niet volledig operationeel/ functioneel en er is algemeen gebrek aan gekwalificeerd personeel.

Met de kwaliteit van het onderwijs lijkt het de verkeerde kant uit te gaan; er is een gebrek aan gekwalificeerde onderwijzers en er is een gebrek aan klaslokalen en schoolmateriaal²⁹. De middelen die in de begroting worden voorzien, volstaan niet om de vooropgestelde doelstellingen te bereiken en er is een dringende behoefte aan middelen om de vraag naar onderwijs na het lager onderwijs in te vullen.

Corruptie – op alle niveaus – moet prioritair worden aangepakt. De internationale gemeenschap wil dat op dat vlak zichtbare resultaten worden geboekt.

Vanuit politiek standpunt moet men druk blijven uitoefenen zodat het land naar een meer open systeem evolueert (en vandaar ook de behoefte om inspanningen te ondersteunen om de mensenrechten en de fundamentele democratische patronen te bevorderen en te verbeteren).

Op macro-economisch niveau zijn er twee belangrijke punten:

- Nu er steeds meer ondersteuning van bepaalde sectoren door de begroting komt, dreigt de regeringsbegroting sneller te groeien dan de economie, wat de inflatie in de hand werkt. Daarom is de ondersteuning van de begroting (en dus tot op zekere hoogte een SWAp benadering) beperkt. Dit werd duidelijk toen donors in hoge mate voorstander waren van een SWAp in de wettelijke en de gerechtelijke sector, maar in de praktijk werd die ondersteuning door de MoFPED beperkt.
- Een omvangrijke toestroom van buitenlandse valuta, leningen en subsidies, die meestal gepaard gaan met ondersteuning door de begroting, kan niet worden ondersteund door de plaatselijke economie, wat bijdraagt tot een “kunstmatige” lage wisselkoers van de Uganda Shilling. En dat is een slechte zaak voor de landbouwproducenten³⁰.

De IMF stelt dan ook een “plafond van het budget”³¹ voor.

Dit verschijnsel zou als een luxeprobleem kunnen worden beschreven, maar het is ook een duidelijke indicatie van de breekbare en onhoudbare financiële basis (waar de economische groei hoofdzakelijk toe te schrijven aan de input van de donors).

2.5 Benaderingen van de donors – evaluatie – oriënteringen

Er is een opmerkelijke evolutie aan de gang in de richting van de financiering van sectoren en het ondersteunen van de begroting. Deze trend wordt op een actieve manier ondersteund door de regering van Oeganda. Deze aanpak wordt zelfs als de officiële strategie naar voren geschoven in het Volume 3 van de PEAP “Building partnerships” (“Partnerships opbouwen”). Hierbij wordt voorgesteld om in feite **alle** steun via het begrotingssysteem van Oeganda te laten passeren. Deze voorgestelde aanpak, die de zegen heeft gekregen van een aantal grote donors, wordt niet gevolgd door alle ontwikkelingspartners. Sommigen onder hen bestempelen deze aanpak zelfs als niet mogelijk.

Korffundering door een hele reeks uiteenlopende acties word toek steeds vaker toegepast. Een voorbeeld op dat vlak is de gezamenlijk gefinancierde monitoring van het Referendum

²⁹ De gemiddelde verhouding tussen leerlingen en klaslokalen bedraagt momenteel 121:1; tussen leerlingen en leraars 110:1 en tussen leerlingen en schoolboeken 6,2:1

³⁰ Landbouwers ontvangen minder UgShs voor wat ze produceren, terwijl hun uitgaven meestal alleen in UgShs gebeurt.

³¹ Een stijging in de begroting van de regering van Oeganda moet tot 5% worden beperkt 5% (gelijk aan de economische groei).

2000 en de monitoring van de presidentiële en parlementsverkiezingen in 2001. Andere voorbeelden zijn de gemeenschappelijke “studies” en hulpmedhanisme (vb. Health Sector Partner Fund).

In sommige sectoren worden er gezamenlijke donor evaluatie-opdrachten georganiseerd (Onderwijs, Gezondheid, Water & Afvalverwerking), terwijl in andere sectoren een vergelijkbare benadering wordt bekeken. Besprekingen tussen donors onderling en tussen donors en de regering wijzen in de richting van een gemeenschappelijke aanpak, een gemeenschappelijke monitoring en gemeenschappelijke opvolgingsprocessen.

Een specifiek voorbeeld is de gemeenschappelijke opvolging van de PAEP/PRSP & PRSC, waar de resultaten en de doelstellingen³² duidelijk worden omschreven en die ook in andere sectoren worden gebruikt (vb. Gezondheid, decentralisatie, PAF, ...).

Terwijl Technische Bijstand in het verleden meestal gericht was op de implementatie van specifieke projecten en programma's, concentreert men zich voortaan meer op een meer adviserende, specifieke en (in de tijd) beperkte bijstand. Capaciteitsopbouw wordt tegenwoordig door een aantal donors als een erg belangrijk aspect beschouwd, terwijl er een meer algemene en gemeenschappelijke aanpak nodig is, waarbij er meer nadruk wordt gelegd op de plaatselijke expertise.

Hoewel de ontwikkelingspartners zeker een ondescheid willen blijven maken tussen “politiek” en “ontwikkeling”, is men het erover eens dat een aantal politieke kwesties aan ontwikkeling moeten worden gekoppeld. Een goed voorbeeld daarvan is het feit dat een deel van de PRSC 2 zal afhankelijk worden gemaakt van de goedkeuring van de “Leadership Code” door het Parlement³³. Ook donors dringen daarop aan en kregen de belofte dat een aantal politieke beslissingen, zoals een verhoging van het aantal districten en de afschaffing van de kostendeling in de gezondheidssector vooraf zullen worden besproken en dat de nodige aandacht zal worden besteed aan de implicaties daarvan op de nationale begroting.

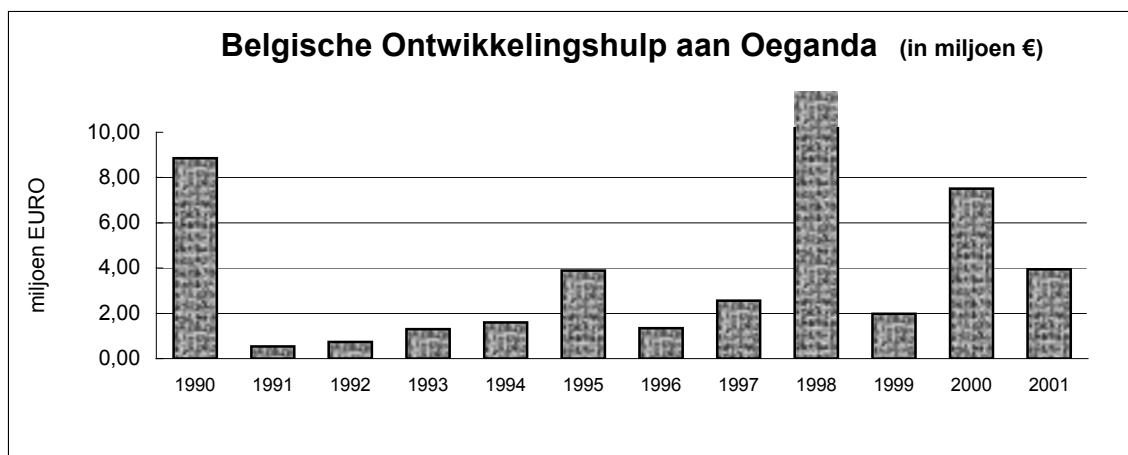
³² Zie Bijlage 5 voor deze indicatoren.

³³ Onder druk van een aantal bilaterale donors heeft de Wereldbank aanvaard dat het deel van de vrijgave van PRSC Credit 2 afhankelijk zal worden gemaakt van de goedkeuring van de Leadership Code.

3. Analyse van de Belgische Ontwikkelingshulp

3.1. Algemeen

De Belgische ontwikkelingshulp aan Oeganda – alle toelagen – vertonen de afgelopen jaren een stijgende lijn, met een gemiddelde van 4,34 miljoen EUR per jaar (over de periode 1994-2000).

Bron: DGCD – De Belgische ontwikkelingssamenwerking in cijfers 1997 – 2001 – juli 2002

Voor 1995 werd de Belgische ontwikkelingshulp traditiegetrouw vooral via de Belgische NGO's, multilaterale organisaties (meestal WFP) en vooral via het Belgische Overlevingsfonds geleid. Onder het BSF en in partnership met IFAD werd in 1995 in de districten Hoima-Kibaale en Masindi een districtontwikkelingsprogramma opgestart, evenals ondersteuning aan UWESO, een plaatselijke NGO.

In mei 2000 besliste de Belgische regering dat Oeganda één van de 25 partner-landen zou blijven voor de rechtstreekse bilaterale ontwikkelingssamenwerking. Een aantal specifieke interventies (vb. begrotingsondersteuning) werden niet volledig uitgevoerd ten gevolge van de militaire aanwezigheid van Oeganda in de Democratische Republiek van Kongo.

3.2. Bilaterale samenwerking

Hieronder vindt u een overzicht van de bilaterale bijstand.

Jaar	Totaal miljoen €	Bilateraal Miljoen €	%
1990	8,85	8,18	92,4
1991	0,53	0	0
1992	0,73	0	0
1993	1,30	0	0
1994	1,60	0	0
1995	3,89	0,02	0
1996	1,35	0,072	0,05
1997	2,56	0,157	6
1998	11,80	4,29	36
1999	1,89	0,71	36
2000	7,51	2,66	35
2001	3,94	1,8	46

De bilaterale samenwerking tussen Oeganda en België nam officieel een aanvang met de ondertekening van een “Memorandum of Understanding (MoU)” in 1995³⁴. Deze overeenkomst had betrekking op een periode van 4 jaar.

De MoU geeft een algemene schets van de samenwerking, die gericht is op economische groei en duurzame ontwikkeling, armoedebestrijding, milieubescherming en de verhoging van de participatie van het volk in de ontwikkelingsinspanningen, met een bijzondere aandacht voor de rol van de vrouwen in de ontwikkeling.

Momenteel gelden er bilaterale interventies in de sectoren die in het MoU: ondersteuning van decentralisatie, gezondheidszorg en telecommunicatie:

Titel	Sector	Opmerkingen	miljoen €
SPA 3 - NURP1 – Telecommunicatie	Telecommunicatie	Ingevoerd door de Wereld Bank Uitgebreid tot 30/6/2002	3,72
Ondersteuningsprogramma van het district Kasese	Plattelandsontwikkeling – decentralisatie	SA: 4/2/1999 Einde: 30/5/2001	0,33
SPA 4: ondersteuning primaire gezondheidszorgsector	Begrotingsondersteuning Gezondheid	SA: 10/12/1999 Einde: 9/12/2000 (!)	3,27
Ontwikkelingsprogramma plattelandsgemeenschap district Kasese	Plattelandsontwikkeling - decentralisatie	SA: 24/5/2001 Start: 1/2/2001 Einde (voorzien): 23/5/2004	5,86

SA = Specific Agreement (Specifieke Overeenkomst)

Momenteel (maart 2002) worden er ook interventies voorbereid in de sector decentralisatie, HIV/AIDS en milieu:

Titel	Sector	Opmerkingen
Studie & Consultancy Fonds	Algemeen	Wordt door beide regeringen geëvalueerd
Milieuplanning en management Kampala Stad - KEPM	Stadsontwikkeling	Er wordt een identificatieverslag voorbereid
Ondersteuningsprogramma district Bundibugyo	Plattelandsontwikkeling - decentralisatie	Er ligt een identificatieverslag bij de regering van Oeganda, dat aan de Belgische Ambassade in Kampala zal worden bezorgd

³⁴ Het MoU werd op 23 maart 1995 in Brussel ondertekend

3.3. Multilaterale samenwerking

Ook nu nog is multilaterale samenwerking belangrijk. De meeste interventies vinden plaats in de sectoren decentralisatie, plattelandontwikkeling en specifieke bijstand voor kinderen (via UWESCO en UNICEF). Hieronder vindt u hiervan een overzicht:

Titel	Geïmplementeerd door	Periode	Bedrag Miljoen €
Belgisch Overlevingsfonds			
Ondersteuning voor landbouwers – HOIMA	ACT	1995 - 2000	1,68
Plattelandontwikkeling Oruchinga & Mbarara	NCOS	1999 - 2002	0,60
Steun ontwikkeling district: Hoima & Kibaale	IFAD	1998 – 2003	4,07
Steun ontwikkeling district: Kabarole	IFAD	2000 – 2005	1,87
UWESCO ontwikkelingsprogramma: fase II	IFAD	2000 - 2005	3,05
			11,27
Agentschappen VN			
Steun aan kinderen die uit noord-Oeganda werden ontvoerd	UNICEF	2000 - 2001	0,50
Snelle verspreiding en verdeling van resistente, virusvrije cassava stekken in 6 districten	FAO	2000 – 2001	0,58
Technische Bijstand voor het Ministerie van Gezondheid	WGO	1999 - 2002	pm

3.4. Onrechtstreekse samenwerking

Via Belgische NGO's

Momenteel worden er 11 ontwikkelingsactiviteiten gezamenlijk uitgevoerd door een Belgische NGO en één of meerdere plaatselijke partners (NGO's en/ of CBO's). Deze interventies vinden vooral in de volgende activiteitensectoren plaats:

- Ondersteuning voor plaatselijke structuren en organisaties van landbouwers
- Capaciteitsopbouw van plaatselijke organisaties/ NGO's
- Plattelandontwikkeling & verbetering van inkomens
- Gezondheid en voeding
- Water en afvalverwerking.

Voor een meer complete lijst verwijzen we u naar Bijlage 6.

Via VVOB

Momenteel zijn er twee experts toegewezen aan twee landbouwonderzoeksinstituten die in Oeganda vertegenwoordigd zijn:

- één aan IITA-ESARC, voor het onderzoek van nematoden in bananen,
- één aan INIBAP, voor de technologietransfer naar bananen.

Initiatieven van Belgische Universiteiten

Eén project wordt gemeenschappelijk uitgevoerd door de “Uganda Martyrs University – Nkozi” en de Rijksuniversiteit van Gent. Dit project heeft betrekking op het oprichten van een faculteit “Architectuur en Bouwtechnologie”, met de bijhorende onderzoeksfaciliteiten.

Via ITM Antwerpen

Betreft een regionaal project met de titel “Intensiteit van malaria-overdracht en weerstand tegen medicamenten tegen malaria in Oost-Afrika” over een periode van vier jaar 1998-2001 (de plaatselijke partner is de Malaria Control Unit, MoH).

3.5. Andere

Consolidatie van de samenleving (inclusief conflictpreventie en gemeenschapspouw)

Er worden twee acties ondersteund door de Belgische Regering, en dan meer bepaald:

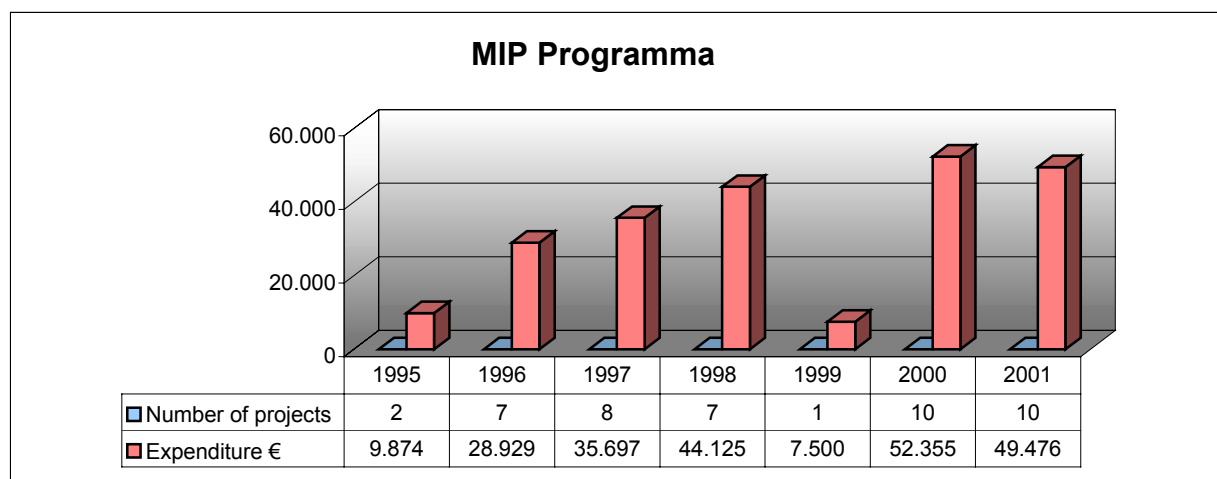
Titel	Instelling die de actie invoert	Periode	Budget in €
Monitoring van de parlementsverkiezingen in 2001.	UWONET & FIDA-Oeganda	mei – augustus 2001	62.000
Opbouw van Gemeenschapsondersteuning van kinderen die het slachtoffer zijn van de oorlog in het noorden van het land	CPA	september 2001 – augustus 2002	451.170

*Voedsel & Noodhulp**

In 2001 keurde België een bijdrage goed van € 262.188,- via het WFP “Protracted Relief and Recovery Operation” aan Oeganda.

MIP

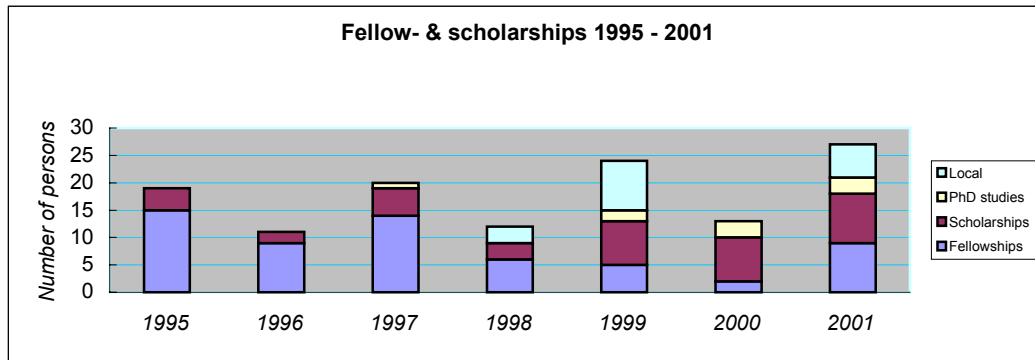
Het Micro-intervention Program is een jaarlijks terugkerend programma, waarbij kleinschalige uit de basis ontstane projecten worden gefinancierd. Alle projecten worden door plaatselijke NGO's of CBO's geïmplementeerd.

[Number of projects = Aantal projecten – Expenditure € = Uitgaven €]

Fellow- en scholarships

In de grafiek hieronder vindt u een overzicht van de scholar- en fellowship programma's.

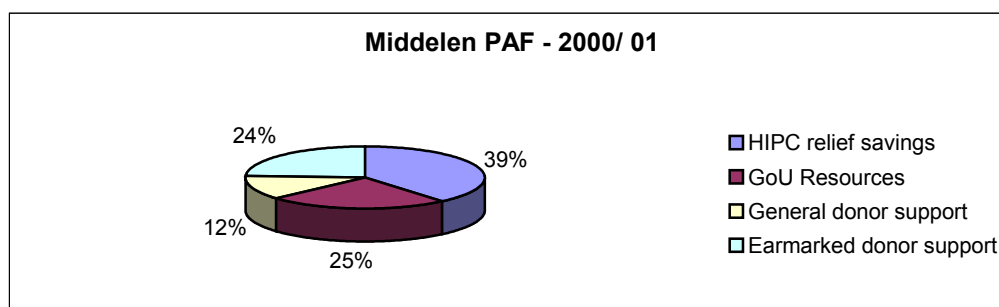

[Number of persons = Aantal personen – Local = Plaatselijk – PhD studies = PhD-studies – Scholarships = Scholarships – Fellowships = Fellowships]

4. Het ontwikkelingsbeleid en de ontwikkelingsstrategie van Oeganda

Het ontwikkelingsbeleid van Oeganda is in de eerste plaats gericht op de bestrijding van de armoede door een stabiele en duurzame economische groei en door een eerlijker verdeling van de beschikbare middelen. De PEAP is het belangrijkste planninginstrument van het land dat de benadering van de regering van Oeganda ten opzichte van de CDF uitwerkt. Prioriteitsprogramma's voor het verlenen van diensten worden geïdentificeerd door het PEOP en geïmplementeerd door de MTEF. PEAP werd opgesteld in 1997 na een proces waarbij de donors, het maatschappelijke middenveld en de niet-gouvernementele organisaties werden betrokken. De PEAP deed evenals dienst als de PRSP, die aan de Wereldbank werd voorgelegd en door deze instelling werd goedgekeurd.

PAF is het deel van de nationale begroting van Oeganda, dat zich toespitst op de implementatie van de prioritaire programma's van de regering binnen de PEAP. PAF wordt gefinancierd door een combinatie van spaargelden voor het aflossen van de schulden van HIPC, de ondersteuning van de begroting door de donors en de middelen van de regering. De beschikbare middelen van de PAF zijn in de periode 1998/ 99 tot 2000/ 01 van 80 biljoen UgShs gestegen tot 330 biljoen UgShs.

[HIPC relief savings = spaargelden voor het aflossen van de schulden van HIPC – GoU Resources = Middelen van de regering van Oeganda – General donor support = Algemene ondersteuning donors – Earmarked donor support = Gereserveerde ondersteuning donors]

Het MTEF vormt sinds 1997/ 98 het kader van de regering van Oeganda voor de toewijzing van strategische uitgaven in verschillende sectoren. Het zorgt voor financiële stabiliteit op middellange termijn door de toewijzing van publieke uitgaven af te stemmen op de beschikbare middelen. De voorbereiding van het jaarlijkse Budget Framework Paper (BPF) omvat gedetailleerde besprekingen met werkgroepen uit diverse sectoren in een streven om prestaties te monitoren, prioriteiten voor de uitgaven te identificeren, bottlenecks of onefficiënte doelstellingen bij de implementatie op te sporen en potentieel onhoudbare onevenwichten in de omvang van terugkerende en ontwikkelingsprogramma's te evalueren. Het MTEF vormt ook de link tussen de centrale en de plaatselijke regering, via de Local Government Budget Framework Papers.

Hieronder vindt u een overzicht van de sectoriële percentages van de MTEF-uitgaven voor de periodes 1997/98, 2000/01 en 2002/03. De veranderingen in de percentages geven een daling of een stijging in een specifieke sector aan.

Sector	Productie 1997/ 98 %	In boekjaar 2000/ 01 %	Vooruitzicht boekjaar 2002/ 03 %
Wegen en werken	4,9	9,2	8,1
Landbouw	1,1	1,6	1,5
Onderwijs	26,0	26,8	25,3
Gezondheid	6,6	7,6	10,4
Veiligheid	14,8	14,0	12,5
Water	0,5	2,4	2,8
Toepassing van de wet	8,9	6,3	6,4
Verantwoordelijkheid	0,5	1,1	1,2
Econ. Functies & Sociale Diensten	4,1	6,3	8,3
Openbare Administratie	24,9	17,7	15,4
Betaling van interesten	7,6	7,1	8,0

Uit de tabel kunt u afleiden dat onderwijs veruit de grootste sector blijft, terwijl openbare administratie de afgelopen jaren aan belang heeft verloren, terwijl de sectoren gezondheid en water de snelste groeicijfers vertonen. Landbouw blijft echter laag met 1,5 – 1,6%, terwijl veiligheid het op twee na grootste bedrag voor zijn rekening neemt.

De regering van Oeganda verbond zich ook tot een voortzetting van het privatiseringsproces (Uganda Railways, Uganda Commercial Bank, ...)

Het MTEF is in het algemeen een open en doorzichtig proces, dat met de gemeenschap van de donors en met het maatschappelijke middenveld wordt besproken. De regering van Oeganda levert een aanzienlijke inspanning om de begroting en de procedures die daarmee gepaard gaan, aan het brede publiek uit te leggen.

Vanuit technisch oogpunt zijn de donors relatief tevreden met het proces en het management van de begroting, de armoedebestrijding en het beleid en de strategieën van de regering.

5. Geleerde lessen

5.1 Vanuit het standpunt van Oeganda

Het ontwikkelingsproces ligt nog altijd grotendeels bij de donorgemeenschap. Informatie over de interventies op het vlak van de ontwikkeling zijn niet altijd vlot beschikbaar. Daardoor is de algemene planning van de bevoegde ministeries niet altijd eenvoudig.

De hoge afhankelijkheid van de donors, de lage binnenlandse spaarbedragen en een smalle belastingsbasis maken budgetteren en plannen moeilijk en kwetsbaar voor externe factoren (zoals het klimaat en de wereldwijd gehanteerde prijzen van producten)³⁵.

Er is een behoefte om de fiscale decentralisatie te vergroten en de boekhoudkundige en regelmaatregelen te verminderen en op één lijn te brengen. Lagere plaatselijke regeringen zouden een grotere flexibiliteit in het gebruik van de fondsen op prijs stellen, aanpasbaar aan hun eigen specifieke vereisten, behoeften en potentieel.

Gemeenschappelijke donorevaluaties vormen een uitstekende manier van werken. De SWAP benadering werkt in bepaalde sectoren relatief goed (gezondheid, opvoeding), maar er is nog meer nodig.

5.2 Vanuit het standpunt van de donors

De verantwoordelijkheid van de regering in het ontwikkelingsproces is aan het toenemen, maar zou nog kunnen worden versterkt.

De inkomsten van de regering en de belastingsinning moeten worden verbeterd (belastingsbasis verbreden en verbeteren).

Politieke beslissingen op het hoogste niveau (die soms onverwacht vallen) hebben op het terrein vaak ernstige implicaties (vb. het aantal districten, de afschaffing van gebruikerserfgoed en kostendeling voor gezondheidsdiensten). Hoewel het niet aangeraden is om politiek en ontwikkelingssamenwerking aan elkaar te linken, wordt een zekere vorm van druk soms als nodig beschouwd.

Er is een beperkte capaciteit op het niveau van het district, wat een rem zou kunnen zetten op een snelle ontwikkeling. De recente beslissing om de PMA via een nog lager plaatselijk regeringsniveau (LC III) te implementeren, zal dit probleem alleen nog vergroten.

Gemeenschappelijke donorevaluaties vormen binnen de SWAp benadering een goed middel om (in bepaalde sectoren) de prestaties van de regering van Oeganda te evalueren. Het is van essentieel belang dat alle ministeries en agentschappen van de regering van Oeganda bij deze kwestie worden betrokken.

Financiering van het “mand-type”, met duidelijk omschreven procedures en met een actieve betrokkenheid van de regering van Oeganda is een efficiënte middel om samen te werken.

Capaciteitsopbouw op alle niveaus is een uitdaging; er is dringend nood aan een meer volledige benadering (ook tussen donors).

³⁵ De UPPAP studie over armoede toont duidelijk aan dat er zelfs op het laagste niveau (huishouden) een toenemende afhankelijkheid van externe financiering bestaat.

Veiligheid wordt beschouwd als een belangrijke factor die de ontwikkelingsinspanningen van de regering van Oeganda in de weg staan. (en dan meer bepaald in het noorden, het westen en het oosten).

Hoewel het aantal ontheemde personen het afgelopen jaar is gezakt (van 1 miljoen naar 700.000 personen in maart 2002), is er een dringende behoefte aan planning vooraf.

5.3 Vanuit het standpunt van België

Oeganda is niet niet één van België's traditionele partners in ontwikkelingssamenwerking. Bovendien is België een relatief kleine donor voor Oeganda. Toch heeft Oeganda als deel van het "Gebied van de Grote Meren" een speciale politieke status.

Het ontwikkelingsbeleid en de praktijken van Oeganda zijn – in vergelijking met andere Afrikaanse landen ten zuiden van de Sahara – vrij innovatief, van een goede kwaliteit en beantwoordend aan een hoge standaard. De ondersteuning van België in een aantal sectoren, zoals decentralisatie en gezondheid, biedt een extra waarde.

Teneinde een essentiële impact te hebben in onze ontwikkelingsinspanningen en de geleerde lessen aan onze partners door te geven, bestaat er vanuit het standpunt van België een behoefte om tot een meer geografische en thematische concentratie tussen het bilaterale en het BSF programma (de twee belangrijkste betrokken partijen), aangevuld door andere middelen van samenwerking (door NGO's, VLIR,...). Momenteel wordt er aan onze partners weinig kennis overgeheveld over de "beste praktijken" en "geleerde lessen".

Hoewel dit niet gebaseerd is op uitgebreid onderzoekswerk en eigenlijk terreinwerk, kan worden vastgesteld dat in districten met een sterk maatschappelijk middenveld (NGO's, CBO's die in duidelijk omschreven districtstructuren zijn georganiseerd) een benadering wordt toegepast die meer van onderen naar boven gaat. In districten waar het maatschappelijk middenveld slecht is georganiseerd, bestaat er een tendens om van bovenaf benadering door het district op te leggen. In de meeste districten beschikt de plaatselijke regering over aanzienlijke fondsen om een ontwikkelingsprogramma uit te voeren, maar indien er geen tegengewicht wordt gevormd door het maatschappelijk middenveld, voelen de plaatselijke gezagdragers de behoefte niet om in hun districtontwikkelingsplannen een aanpak van onderen uit toe te passen. Bovendien zijn de meeste districten onvoldoende uitgerust om op een actieve manier de gemeenschap te mobiliseren.

De verhoudingen met de andere donoren zijn goed, hoewel er weinig conceptuele input vanuit de Belgische kant komt (ten gevolge van de beperkte human resources), terwijl financieringsmodaliteiten voor gemeenschappelijke benaderingen en studies/ consultancies vrij beperkt en langzaam zijn.

In verband met scholarships en fellowships in België is er weinig kennis over het Belgische onderwijssysteem en de mogelijkheden.

6. Toekomstige Belgische Bilaterale Ontwikkelingsstrategie

6.1 Belgisch wettelijk kader

De Belgische ontwikkelingshulp wordt georganiseerd door de Directie-Generaal Ontwikkelingssamenwerking (DGOS), dat binnen het Ministerie van Buitenlandse Zaken werd opgericht. Volgens de Belgische wet over de Internationale Samenwerking van 25 mei 1999 is de DGOS verantwoordelijk voor de samenwerkingsprogramma's die werden opgesteld volgens de volgende beleidslijnen en kanalen:

A) Beleidslijnen:

Het doel van de Belgische Internationale Samenwerking wordt gevormd door de bestrijding van armoede en duurzame ontwikkeling. Dit moet beperkt blijven tot

vijf sectoren:

- ❖ primaire gezondheidszorg, inclusief reproductieve gezondheid;
- ❖ onderwijs en opvoeding;
- ❖ landbouw en voedselveiligheid;
- ❖ basisinfrastructuur;
- ❖ consolidatie van de samenleving

en tot drie sectoroverschrijdende thema's:

- ❖ gelijkheid van rechten en kansen tussen mannen en vrouwen;
- ❖ milieu;
- ❖ sociale economie.

B) Kanalen:

De Belgische Internationale Samenwerking werkt volgens verschillende implementatiekanalen:

B.1. Bilaterale intergouvernementele samenwerking (hierbij werden 25 partnerlanden geselecteerd):

- ❖ Het opstellen van de intergouvernementele samenwerkingsprogramma's behoort tot de verantwoordelijkheden van het partnerland en de DGOS.
- ❖ De identificatie van de samenwerkingsverzoeken behoort tot de verantwoordelijkheden van het partnerland en de samenwerkingsattaché bij de Ambassade van het Koninkrijk België.
- ❖ De implementatie van de intergouvernementele samenwerking is de exclusieve verantwoordelijkheid van de Belgische Technische Samenwerking (BTS), een openbare maatschappij met beperkte aansprakelijkheid met een sociale doelstelling, waarvan de Belgische Federale Staat de enige wettelijke aandeelhouder is.
BTC implementeert samen met de verantwoordelijke entiteit van de partners.

B.2. Bilaterale samenwerking via niet-gouvernementele initiatieven. Ongeveer 7 Belgische en plaatselijke niet-gouvernementele kanalen kunnen door de DGOS worden gesubsidieerd:

- ❖ ongeveer 123 Belgische NGO's

- ❖ plaatselijke NGO's binnen een aantal partnerlanden
- ❖ twee technische bijstandsverenigingen :
 - de Vereniging voor Ontwikkelingssamenwerking en Technische Bijstand (VVOB)
 - de Vereniging voor de Promotie van Onderwijs en Opleiding in het Buitenland (APEFE)
- ❖ twee interuniversiteitsraden :
 - de inter-universiteitsraad van de Franse gemeenschap (CIUF)
 - de inter-universiteitsraad van de Vlaamse gemeenschap (VLIR)
- ❖ het Prins Leopold Instituut van Tropische Geneeskunde in Antwerpen (ITM)
- ❖ het Koninklijke Museum van Midden-Afrika in Tervuren (RMCA)
- ❖ de Unie van Belgische steden en gemeenten

B.3. Multilaterale samenwerking:

- ❖ met de Europese Gemeenschap
- ❖ met organisaties van de Verenigde Naties en Ontwikkelingsbanken: er werden 22 partners geselecteerd

B.4. Samenwerking door het Belgische Overlevingsfonds: hiervoor werden ongeveer 20 Afrikaanse partnerlanden geselecteerd. Er zijn drie implementatiekanalen mogelijk:

- ❖ intergouvernementeel,
- ❖ niet-gouvernementeel,
- ❖ multilateraal.

B.5. Belgische humanitaire hulp en voedselhulp. Hierbij zijn drie implementatiekanalen mogelijk:

- ❖ intergouvernementeel,
- ❖ niet-gouvernementeel,
- ❖ multilateraal.

B.6. De Belgische Investeringsvereniging voor Ontwikkelingslanden.

Opmerking: Dit hoofdstuk is niet het IPC, maar alleen de basis waarop de IPC werd uitgewerkt en gedetailleerd beschreven.

6.2 Bilaterale intergouvernementele samenwerking tussen Oeganda en België

De Belgische ontwikkelingsstrategie in Oeganda heeft het volgende doel:

De regering van Oeganda bijstaan om het aandeel Oegandezen die in absolute armoede leven tegen het jaar 2017 terugdringen tot minder dan 10% van de totale bevolking.

Dit zal worden gedaan in nauwe samenwerking met de regering en het maatschappelijke middenveld en gezamenlijk met de andere donors. De onderlinge bedoeling bestaat eruit om nationale betrokken partijen de kans te bieden het ontwikkelingsproces te controleren, te sturen en in te voeren.

De volgende indicatoren zullen de vooruitgang in de richting van dit doel meten:

- constante of toenemende economische groei per inwoner
- daling van het aantal mensen die in absolute armoede leven
- hogere uitgaven van de regering van Oeganda in de gezondheidssector
- terugdringen van het sterftecijfer bij kinderen van minder dan 5 jaar
- doeltreffend en billijk gebruik van openbare fondsen
- toename in de financiële middelen die naar de districten worden afgevoerd
- verhoogde diversifiëring in de landbouwexport.

De indicatoren die worden gebruikt om het PRSC³⁶ proces te evalueren, zullen eveneens worden gehanteerd om de vooruitgang van de Belgische samenwerking te meten.

De Belgische bilaterale ontwikkelingssamenwerking zal zich op vier gebieden concentreren.

Belangrijkste gebieden van aandacht

- beter bestuur en steun bij decentralisering
- betere gezondheidsresultaten, en dan meer bepaald voor de armen
- betere milieu-omstandigheden, ook in stedelijke gebieden
- betere duurzame productieve kansen

De toekomstige Belgische ontwikkelingssamenwerking wordt gekenmerkt door partnership en samenwerking tussen Oeganda, België en andere betrokken partijen. Alleen de armoedebestrijdingsprogramma's en projecten zullen genieten van Belgische ondersteuning. De gebieden waaraan de meeste aandacht zal worden besteed, werden gekozen op basis van de ervaringen die werden opgedaan bij activiteiten van de rechtstreekse bilaterale samenwerking en het Belgische Overlevingsfonds. Dit geldt ook voor het decentralisatieprogramma, de ondersteuning van de gezondheidssector en de duurzame productieve kansen. Bovendien zullen in lijn met het Belgische ontwikkelingssamenwerkingsbeleid en de verslechterende stedelijke en landelijke omgevingen in Oeganda verschillende activiteiten in de milieusector worden opgezet in een streven om de levenskwaliteit van de armen te verbeteren.

De strategie van de bilaterale ontwikkelingssamenwerking moet als complementair worden gezien naast andere vormen van de Belgische ontwikkelingssamenwerking, zoals het Belgische Overlevingsfonds, activiteiten door de begrotingslijn "Vredesopbouw en Conflictpreventie", scholarships en activiteiten die door multilaterale organisaties worden ondersteund.

Sectoroverschrijdende kwesties zoals goed bestuur, de aanmoediging van het maatschappelijke middenveld, milieu en HIV/AIDS zullen een bijzondere aandacht krijgen.

³⁶ zie Bijlage 5

Er zal ook specifieke aandacht worden besteed aan de geografische concentratie van de activiteiten op het vlak van de ontwikkelingssamenwerking.

Gebied 1: Beter bestuur en steun bij decentralisering

In het decentralisatieproces beschikken plaatselijke overheden over brede implementatieverantwoordelijkheden op de belangrijkste vlakken van de armoedebestrijding: onderwijs, primaire gezondheid, landbouw, toevoerswegen en water. Het decentralisatieproces vergroot ook de deelname van de basis uit, de doorzichtigheid en de verantwoordelijkheidszin.

De Belgische regering zal het decentralisatieproces blijven steunen en zal daarbij het accent leggen op de ontwikkeling van de instellingen en de human resources en op de verbetering van de levensomstandigheden van de bevolking. Men zal daarbij vooral aandacht besteden aan de armen op het platteland en dan vooral aan vrouwen en kinderen.

Het decentralisatieproces is erg snel geïmplementeerd en in veel gevallen missen de plaatselijke overheden de nodige middelen, vaardigheden en kennis op het vlak van het programmeren, het implementeren en het boeken. Samen met de MoLG en andere donors zal Belgium de capaciteit en de opbouw van de instellingen van de plaatselijke regeringen blijven ondersteunen en daarbij de nadruk leggen op de prioriteiten van de districten. Naast de ondersteuning van de plaatselijke regeringen zal de rol van het maatschappelijke middenveld worden versterkt.

Daarnaast zal België haar deelname in de “coördinatiegroep voor de decentralisatie” voortzetten en mogelijkheden onderzoeken om een gemeenschappelijke benadering te vinden met betrekking tot de ontwikkeling van de districten.

Hoewel de fiscale transfers de afgelopen jaren aanzienlijk zijn gestegen, worden de meeste districten geconfronteerd met ernstige beperkingen over de manier waarop ze deze fondsen kunnen gebruiken. Deze beperkingen houden verband met de lastige verslaggeving en de vereisten op het vlak van de boekhouding. Samen met andere donors zal op zoek worden gegaan naar meer geharmoniseerde, gestroomlijnde en gemeenschappelijke financieringsmechanismen.

Naast het lopende Kasese District Rural Community Development Programme (KDRCDP, “Ontwikkellingsprogramma voor de Landelijke Gemeenschap van het District van Kasese”) en de districten die door het Belgische Overlevingsfonds worden ondersteund, zal België haar ondersteuning uitbreiden tot het district van Bundibugyo district. Er zal hierbij vooral aandacht worden besteed aan de manier om deze ondersteuning in het kader en het beleid van de regering te integreren (vb. LGDP).

Er zal heel wat aandacht worden besteed aan de betrokkenheid van niet-gouvernementele plaatselijke acteurs (NGO's, CBO's, verenigingen van landbouwers) in het decentralisatieproces door de versterking van plaatselijke organisaties, het stimuleren van een aanpak van onderen uit bij de planning, door design en implementatie en door de ondersteuning van plaatselijke initiatieven. Er zal bijzonder veel aandacht worden besteed aan de verbetering van de milieuplanning binnen het district en de ondersteunende acties en programma's die milieuvriendelijke en duurzame ontwikkeling bevorderen. Belangrijke HIV/ AIDS en andere geslachtsgebonden kwesties vertaald in district planning en implementatie zal hierbij een belangrijke uitdaging vormen.

Gebied 2: Betere gezondheidsresultaten

Slechts weinig landen scoren op het vlak van de gezondheidsstatus slechter dan Oeganda³⁷. Die gezondheidsstatus verbeteren is één van de hoofdprioriteiten van de regering van Oeganda en een sleutelement in de bestrijding van de armoede³⁸.

Alle Belgische steun in deze sector zal geplaatst worden in het kader van het HSSP van het MoH en de MoU die tussen de regering van Oeganda en de Ontwikkelingspartners werd ondertekend.

Naast de steun van de gezondheidssystemen op districtniveau via andere financieringskanalen (vb. Belgisch Overlevingsfonds – IFAD) zal de Belgische regering haar steun voor het SWAp programma van de MoH voortzetten.

België zal in samenwerking met alle andere betrokken partijen op een actieve manier de implementatie van de HSSP blijven monitoren. Ons land zal hierbij gebruik maken van bestaande mechanismen (gemeenschappelijke evaluatie-opdrachten, HPAC & HDP meetings). Gezien het feit dat ongeveer 40% van de gezondheidszorg via de privé non-profit sector wordt verleend, zal België manieren zoeken om de betrokkenheid van deze groep in het SWAp proces te vergroten.

HIV/ AIDS is niet alleen een gezondheids-, maar ook een ontwikkelingskwestie. België zal de regering van Oeganda steunen bij het invoeren van de nationale HIV/ AIDS strategie door andere dan bilaterale middelen (steun aan UNIADS en aan het Global Health Fund) en door bestaande activiteiten (vb. steun aan UWESO).

Er zal met name aandacht worden besteed aan de Health Family Planning en de training van gezondheidsperoneel (vb. verplegers, verpleegsters en M&E personeel).

Gebied 3: Betere milieu-omstandigheden, ook in de stad

Een algemene beschouwing is het feit dat alle ontwikkelings- en economische groei op een *ecologisch duurzame manier* moet gebeuren. Een aangetast milieu is op een intrensieke manier verbonden met armoede, en omgekeerd.

3.a - Stadsmilieu

Kampala Stad is de afgelopen dertig jaar op een spectaculaire manier gegroeid. Het aantal inwoners is in die periode ververdrievoudigd. Er wonen momenteel ongeveer 1,2 miljoen mensen en dat aantal groeit jaarlijks nog aan met 4,7% (tegenover 2,5% voor het nationale gemiddelde).

Verstedelijking is onvermijdelijk en vaak zelfs wenselijk, wanneer het resultaat is van een uitbreiding van de economische mogelijkheden. In Oeganda gaat de verstedelijking echter niet gepaard met een vergelijkbare economische ontwikkeling. De verstedelijking leidt tot veel grotere ongelijkheden op het vlak van de inkomens en tot versturende, negatieve en marginaliserende situaties zoals:

- niet te stoppen groei van sloppenwijken en krakerwijken,
- aantasting van het milieu en
- onaangepaste dienstverlening en infrastructuur

wat leidt tot de zogenaamde “verstedelijking van de armoede”.

³⁷ In het Wereldgezondheidsverslag over het jaar 2000 bezet Oeganda de 186ste plaats op een totaal 191 landen.

³⁸ Slechte gezondheid werd in de UPPAP studie het vaakst als oorzaak en gevolg van armoede naar voren geschoven.

Door de decentralisatie worden de plaatselijke regeringen steeds meer rechtstreeks verantwoordelijk voor de armoedebestrijding. Zij moeten dan ook een minimum aan basisdiensten aanbieden en die ook beschikbaar maken voor iedereen.

De uitdaging voor stedelijke regeringen (zoals in Kampala Stad) betaamt eruit om duurzame woonbuurten te creëren, evenals veilige leefomgevingen en een betere levenskwaliteit voor de bevolking, en dan meer bepaald voor de armen in de stad.

Met betrekking tot de verstedelijking zullen de stadsregeringen “armenvriendelijke” stedelijke ontwikkelingsstrategieën en actieplannen moeten uitwerken door middel van een overlegproces waarbij alle betrokken partijen hun mening kunnen geven. Bij deze strategieën en plannen moet de nadruk liggen op beleid en acties die een rechtstreekse impact hebben op de leefomstandigheden van de armen.

Aansluitend op de resoluties van de Habitat & Local Agenda 21 is de Belgische regering bereid om het stadsbestuur van Kampala bij te staan in haar inspanningen om volgens de hierboven beschreven lijnen een gezonde milieuplaning en managementaanpak en strategie uit te werken.

Hierbij wordt met name aandacht beset aan de uitbreiding van de actieve omgeving (management en capaciteit van het stadsbestuur) en de invoering van een aantal pilootactiviteiten. De financiering zal rechtstreeks ten gunste van de bevolking moeten komen, met de actieve deelname van de verschillende betrokken partijen (inclusief hun organisaties).

3.b – Ontwikkeling van de natuurlijke rijkdommen

Aansluitend op de conclusies in verband met het behoud van de biodiversiteit en de vrijwaring van ecosystemen van de conferentie van Rio zal er meer aandacht worden besteed aan de bescherming en de duurzame ontwikkeling van de natuurlijke rijkdommen. Naast een volledige integratie van de milieukwestie in het decentralisatieproces, zal er ook bijstand worden verleend aan heel specifieke acties. Dit zou de vorm kunnen aannemen van ondersteuning van het “Wetlands Programme” en ondersteuning van de grotere betrokkenheid van plaatselijke gemeenschappen in de ontwikkeling, het beheer en het behoud van de Nationale Parken.

Gebied 4: Betere duurzame productieve kansen, en dan meer bepaald op het vlak van de voedselveiligheid.

De Oegandese economie wordt overheerst door de landbouwsector. Deze is goed voor 43% van het BBP, 85% van de inkomsten uit de export en 80% van de werkgelegenheid. Bovendien bidet deze sector ook het leeuwenaandeel van de grondstoffen voor de grotendeels op de landbouw gebaseerde industriële sector. Achtenvijftig procent van de bevolking woont in plattelandsgebieden en zijn voor hun levensonderhoud vooral afhankelijk van de landbouw. De landbouwsector is ook uitermate belangrijk op het vlak van de autonomie van het land voor de voeding en de voedselveiligheid. Als belangrijkste sector van de economie in Oeganda is landbouw ook de stimulerende kracht en de belangrijkste bron van economische groei.

Voedselveiligheid

Voor Oeganda is de banana uit het Oost-Afrikaanse Hoogland van strategisch belang. Het land is 's werelds grootste producent van deze vrucht (10 miljoen ton/ jaar). 28% van al het bewerkte land (1,5 miljoen hectare) wordt gebruikt voor de bananenteelt. Meestal gaat het om kleine landbouwbedrijven.

Bananen vormen niet alleen het hoofdvoedsel (gekookte bananen – matooke), maar zijn ook nog op andere vlakken erg belangrijk³⁹:

- gemiddeld 73% van de gekookte bananen worden op de boerderij geteeld en verbruikt
- -80% van de landbouwers beschouwen bananen als een belangrijk gewas op het vlak van de voedselveiligheid
- landbouwers gebruiken 57% van hun verbouwde land voor de teelt van bananen
- bananen zijn de belangrijkste enkelvoudige bron (38%) van het gezinsinkomen
- de bijdrage van bananen in het cash inkomen uit gewas bedraagt ongeveer 68% (het tweede product is koffie met 22%, hoewel de percentages kunnen variëren naar gelang van de koffieprijzen).

Overall in het land loopt de productiviteit echter terug onder invloed van drie factoren die elkaar versterken:

- plagen (vooral bananenkalanders en draadwormen) en ziekten (Zwarte Sigatoka en fusarium verwelkingsziekte)
- teruglopende vruchtbaarheid van de bodem
- socio-economische factoren (zoals arbeid, infrastructuur en marketing).

In het kader van de PMA, waarvan de hoofddoelstelling erin bestaat om *armoede uit te roeien door transformatie in de landbouw* en dan specifiek het component van het “Strategische Onderzoek”, dat als een prioritair onderzoeksterrein wordt omschreven⁴⁰, zal België de regering van Oeganda bijstaan in de ontwikkeling van haar capaciteit op het vlak van het onderzoek, en dan meer bepaald op het vlak van het behoud van de genetische rijkdommen en de biotechnologie in de bananensector. Hierdoor zal Oeganda beter in staat zijn om gelijke tred te houden met de wereldwijde wetenschappelijke trends en kunnen profiteren van de technologische vooruitgang ten gunste van de landbouwer en de voedselveiligheid verbeteren.

Dit zal gebeuren in nauwe samenwerking met plaatselijke, internationale en Belgische onderzoeksinstituten en universiteiten (vb. NARO, INIBAB, IITA-ESARC, KULeuven). Plaatselijke landbouwers zullen door hun organisaties of plaatselijke structuren in deze projecten worden betrokken.

Deze bijstand komt bovenop de inspanningen die reeds werden ondernomen door de regering van Oeganda⁴¹ in het kader van het project “Nieuwe benaderingen in de verbetering van de bananenproductie in Oost-Afrika”.

³⁹ Studie uitgevoerd in de Mbarara-streek, de belangrijkste bananenteeltstreek

⁴⁰ Zie PMA hoofdstuk 7.2

⁴¹ De regering van Uganda heeft beslist om haar bijdrage in de CGIAR MET 500.000 USD per jaar te investeren voor een periode van 5 jaar om capaciteit op het vlak van de biotechnologie op te bouwen

Indicatief bilateraal samenwerkingsprogramma 2002-2005 (in duizend EURO)

	2002	2003	2004	2005
Ontwikkelingsprogramma Plattelandsgemeenschap Kasese	1.000	2.000	1.000	
Studie- & Consultancy Fonds	187,5	187,5	187,5	187,5
Kampala Stad Milieuplanning & Management		1.000	1.000	1.000
Bundibugyo Geïntegreerd Ontwikkelingsprogramma		500	750	875
Steun aan de Gezondheidssector (PHC)	1,000	1,000	1,000	
Andere	250	250	250	250
Totaal	2.437,5	4.937,5	4.187,5	2.062,5

7. Samenhang en complementariteit van de Belgische bilaterale samenwerking

7.1. Ontwikkelingssamenwerking met Oeganda

De totale externe ontwikkelingsbijstand (ODA) bedroeg tijdens de periode 1994-1999 gemiddeld USD 717 miljoen. In de tabel hieronder vindt u een meer gedetailleerd overzicht. De belangrijkste sectoren in verband met het hulpvolume zijn: economische ontwikkeling (27% van alle hulp), gezondheid (14%) en ontwikkeling van de human resources (13%).

Tabel: Externe bijstand en verdeling

Jaar	Totaal miljoen USD	% leningen	% subsidies	% VN systeem	% bilateraal	% multi – niet VN*	% NGO's
1994	642.440						1
1995	657.202						7,4
1996	681.490						0,6
1997	803.550	48,3	51,7	50	37	13	0,2
1998	759.918	23,9	76,1	43	41	15	0,5
1999	756.190	32,8	67,2	46	38	15	1**

* vooral AfDB, EU en EIB

** waarvan 67 % door de BSF-UWESO werd voorzien.

7.2. Donors in 1999 en later

Het Verenigd Koninkrijk is de grootste bilaterale donor, gevolgd door de VSA, Denemarken, Nederland, Zweden, Noorwegen en Japan.

Met een gemiddelde van 4,35 miljoen € per jaar is België een relatief kleine donor, die in het klassement de 12de plaats bezet.

Bij de multilaterale donors is de Wereldbank de grootste (25% van alle hulp in 1998 en 1999), gevolgd door de EU, IMF en de AfDB.

De bijstand via WFP neemt toe en bezette in 1999 de 3de positie, met 10% van alle hulp.

7.3. Complementariteit van de Belgische Samenwerking met de EU-strategie

De EU steun (A-enveloppe: 267 miljoen € voor het 9de EDF) wordt toegekend aan:

- Macro-Economische Ondersteuning & Economische Hervorming (38%)
- Transport (38%)
- Steun aan PMA (15%)
- Capaciteitsopbouw voor Goed Bestuur (6.3%)
- Steun aan andere actoren dan staten (3%).

Naast deze A-enveloppe is er nog een provisie van 117 miljoen € voor onvoorziene behoeften (de zogenaamde B-enveloppe).

De Belgische samenwerkingsactiviteiten behoren dan misschien wel niet tot de belangrijkste sectoren van de EU, maar zijn wel complementair, aangezien ze dezelfde EU doelstellingen nastreven in de sectoren van Goed Bestuur, Decentralisatie (als deel van de Economische

Ondersteuning & Hervorming en de Capaciteitsopbouw van het EU programma) en in de steun van actoren die geen staten vormen (NGO's, CBO's en **maatschappelijke middenveld** als een geheel).

De EU wordt ook betrokken in de sector van de natuurlijke rijkdommen (wouden), waar uiteindelijke Belgische activiteiten complementair zullen zijn.

Inkangs werd er binnen de EU een Ontwikkelingscoördinatiegroep opgericht, waarvan EU en de Ontwikkelingsadviseurs van de verschillende lidstaten deel uitmaken, om de coördinatie en de complementariteit te vergroten en tot gemeenschappelijke benaderingen en een gemeenschappelijke visie te komen.

7.4. Complementariteit van de Belgische samenwerking met Oeganda

De Belgische strategie hangt samen met de belangrijkste prioriteiten die werd gedefinieerd door de donors en ligt volledig in dezelfde lijn als de prioriteiten zoals die werden omschreven door de regering van Oeganda in de PEAP/ PRSP en de Comprehensive Development Framework.

België is een belangrijke partner op het vlak van de decentralisatie. Vijf districten ontvangen Belgische ondersteuning via het Belgische Overlevingsfonds/ IFAD (Hoima, Kibaale, Kabarole, Keynjojo en Kamwenge) en één bilateraal (Kasese). In de nabije toekomst zal er bilaterale steun worden verleend aan nog één district (Bundibugyo). Al deze districten bevinden zich in het westen van Oeganda.

De steun via IFAD kan beschouwd worden als een begrotingssteun, de steun van België in het Kasese programma wordt beschouwd als directe steun aan het district van Kasese, aansluitend op het beleid en de strategieën van de regering van Oeganda en volgens de regels en reglementeringen van dezelfde regering.

De Belgische steun aan de gezondheidssector zal vooral budgetondersteuning zijn. Ze ligt dan ook compleet op dezelfde lijn met het beleid van de regering van Oeganda.

Met betrekking tot de betrokkenheid in de milieusector, die door de regering van Oeganda niet altijd als een topprioriteit wordt voorgesteld, bestaat er een algemene consensus tussen de donors en het maatschappelijke middenveld dat er nu actie moet worden ondernomen.

België zal blijven deelnemen aan de verschillende werkgroepen van de donors om de coördinatie en de complementariteit te vergroten.

Geselecteerde bibliografie

USAID, Landenstrategisch Plan voor Oeganda, boekjaar 1997-2001

UPPAP, Armoedestatusverslag 1991

UPPAP, Armoedestatusverslag 2001

Ireland Aid Uganda, Landstrategieverslag, Bilateraal Hulpprogramma 2000 - 2003

DFID, Landstrategieverslag voor Oeganda, 1999

Office of the Minister of State (P&I), UGANDA Visie 2025, maart 1999

MAAIF, Plan voor de Modernisering van de Landbouw, augustus 2000

MoFPED, Begrotingskaderdocument voor de middellange termijn, 2001/02 tot 2003/04

MoFPED, Armoedeuitroeingsactieplan (2001 – 2003) – Volume 1

MoFPED, Achtergrond voor de Begroting, 2001/02

SIDA, Landstrategie voor Ontwikkelingssamenwerking, Oeganda, 1 januari 2001 – 31 december 2005

Wereldbank, Ondersteuningskrediet strategie armoedebestrijding, maart 2001

Wereldbank, Evaluatie financiële betrouwbaarheid van de landen, september 2000

Wereldbank, Landbijstandsstrategie, oktober 2000

Wereldbank, Afdeling Evaluatie Operaties Oeganda: Beleid, Deelname, Volk; 2001

UNFA, Oeganda, Landbevolkingsevaluatieverslag, 2000

Europese Commissie in Oeganda, Landstrategieverslag en Nationaal Indicatief Programma voor de periode 2002-2007

Uganda Bureau of Statistics, Uittreksel Statistieken 2000

UNDP, Ontwikkelingsverslag 2000

UNDP, Verslag Menselijke Ontwikkeling 2001

UNDP, Ontwikkelingssamenwerking OEGANDA, De levenskwaliteit van de armen verbeteren, 1999 verslag – december 2000.

WGO Landsamenwerkingsstrategie, december 2000

Italiaanse Samenwerking voor Ontwikkelingsstrategie, 2000 – 2002, Oeganda.